

Biblioteka Śląska
w Katowicach

The Silesian Library
in Katowice

Biblioteka Śląska
w Katowicach

The Silesian Library
in Katowice

Katowice 2012

KOMITET WYDAWNICZY / EDITORIAL BOARD

prof. zw. dr hab. Jan Malicki – przewodniczący / president

mgr Magdalena Skóra – zastępca przewodniczącego / vice-president

dr Barbara Maresz – sekretarz / secretary

dr Teresa Roszkowska

mgr Aneta Satława

Opracowanie tekstu / Text layout

Barbara Maresz

Jan Baron

Tłumaczenie / Translation

Przemysław Janikowski

Wislawa Bertman

Fotografie / Photographs

ze zbiorów Biblioteki Śląskiej / from the Silesian Library collections

Projekt okładki / Cover art

Przemysław Bratkowski

Opracowanie graficzne / Graphical layout

Marek Szulc

ISBN 978-83-60209-79-0

Spis treści

Jubileusz śląskiej książki	5
I Informacje ogólne	10
II Kalendarium ważniejszych wydarzeń z historii Biblioteki Śląskiej (1922–2012)	12
Osiągnięcia	25
III Kolekcje śląskiej książki	27
Zbiory specjalne	27
Zbiory śląskie	34
Kolekcja współczesnego malarstwa	35
Przechowywanie zbiorów (magazyn wysokiego składowania)	37
Śląska Biblioteka Cyfrowa	38
Społeczna Pracownia Digitalizacji Śląskiej Biblioteki Cyfrowej	39
Śląska Internetowa Biblioteka Zbiorów Zabytkowych	40
IV Biblioteka Śląska jako ośrodek kultury	41
Śląski Wawrzyn Literacki	41
Śląska Fotografia Prasowa	43
Międzynarodowy Przegląd Ekslibrisu Drzeworytniczego i Linorytniczego im. Pawła Stellera	44
Wystawy	45
V Działalność naukowa	47
Spotkania naukowe	47
Spotkania edukacyjne	49
Wydawnictwa Biblioteki Śląskiej	50
VI Usługi	53
Usługi informacyjne	53
Usługi reprograficzne	54
Konservacja	54
Wynajem sal	55
Zwiedzanie Biblioteki Śląskiej	56
VII Informacje dla odwiedzających	57
Udogodnienia	57
Gabinety pracy indywidualnej	58
Dostęp do Internetu	58
Kiosk z publikacjami Biblioteki Śląskiej	59
Kawiarnia	59

Table of contents

	The Anniversary of the Silesian Library	5
I	General information	10
II	The most important events in the Library's history (1922–2012)	12
	Achievements	25
III	Collections of the Silesian Library	27
	Special collections	27
	Silesian collections	34
	Contemporary paintings collection	35
	Storage of the collections (the high-bay storage)	37
	Silesian Digital Library	38
	Social Digitization Studio of the Silesian Digital Library	39
	Silesian Internet Library of Rare Collections	40
IV	The Silesian Library as a cultural centre	41
	Śląski Wawrzyn Literacki Award	41
	The Silesian Press Photography Contest	43
	International Review of Woodcutter's and Linoleum Ex-Libris Print named after Paweł Steller	44
	Exhibitions	45
V	Research activities	47
	Scholarly meetings	47
	Educational meetings	49
	The Library as a publishing house	50
VI	Services	53
	Information services	53
	Reprographic services	54
	Conservation services	54
	Room rental	55
	Tours of the Silesian Library	56
VII	Information for visitors	57
	Special facilities	57
	Individual study rooms	58
	Internet access	58
	Book and souvenir shop	59
	Café	59

Jubileusz śląskiej książki

Biblioteka Śląska w Katowicach ma już 90 lat. I zapewne, jak wiele innych instytucji w kraju, może pochwalić się podobnie długim trwaniem. To – i mało, i dużo. Mało, bo przy 200 latach Uniwersytetu Wrocławskiego, od początku będącego ostoją intelektualną Górnego Śląska, owa długowieczność nie imponuje. Dużo, gdy pamiętać będziemy o tym, iż powołanie do życia tego rodzaju ośrodka polskiej kultury było spełnieniem oczekiwań zawartych zarówno w deklaracji Polskiego Komitetu Plebiscytowego z 1920 roku, jak i dążeń działaczy Towarzystwa Czytelni Ludowych czy wreszcie zabiegów ks. Emila Szramka, jednej z najgodniejszych, a zarazem najtragiczniejszych postaci przedwojennego Śląska, prezesa Towarzystwa Przyjaciół Nauk na Śląsku, z czasem beatyfikowanego, który „podnosił konieczność utworzenia dla potrzeb Górnego Śląska wielkiej, publicznej biblioteki o charakterze naukowym, w oparciu o polskie księgozbiory zgromadzone w Rumunii i Wiedniu”.

Prof. zw. dr hab. Jan Malicki, dyrektor Biblioteki Śląskiej
Prof. Jan Malicki, Director of the Silesian Library

The Anniversary of the Silesian Library

The Silesian Library in Katowice is 90 years old. The figure, comparable to many other Polish institutions of the same 'age', is both ordinary and extraordinary. It is plain ordinary when compared with the 200 years of history of the University of Wrocław, which has been the cornerstone of Upper Silesian intellectual life since its very foundation. Yet, it is extraordinary when we take into account the fact that the creation of such an institution had been called for not only in the 1920's Declaration of the Polish Plebiscite Commission, but also in the activities and efforts

Czytelnia Główna w budynku Biblioteki Śląskiej przy ulicy Francuskiej (lata 70. XX wieku)

Main Reading Room of the Silesian Library at Francuska Street (1970s)

Zatem nie była zaskoczeniem jedna z pierwszych decyzji dopiero co powołanego Sejmu Śląskiego, inaugurującego swoją działalność 24 września 1922 roku, a dotycząca właśnie utworzenia biblioteki w ramach Biura Sejmu Śląskiego. Odtąd naukowy księgozbiór został wyraźnie sprofilowany i dostosowany do potrzeb Sejmu Śląskiego. Dominowały zatem zagadnienia prawne, społeczne – w tym głównie historyczne – i kulturalne. Była więc zapleczem źródłowym dla stanowionego w województwie śląskim prawa. Status biblioteki naukowej dominował od początku jej istnienia po dzień dzisiejszy, czego widowym znakiem jest wielość publikacji naukowych, konferencji, spotkań panelowych czy prowadzonych badań.

Drugi etap – to lata trzydzieste. Nowy gmach zmienił charakter pracy i formy oddziaływań społecznych. Jako biblioteka naukowa, a zarazem publiczna, stajemy

of the People's Libraries Society as well as the labours of father Emil Szramek. The latter, one of the most noble and tragic characters of pre-war Silesia, President of the Society of Friends of Learning in Silesia, beatified of the Catholic Church, claimed that there is 'a diligent need to create in Upper Silesia a huge, public library of a scientific character, based on the Polish collections kept in Romania and Vienna'.

Thus one of the first decisions of the newly founded Silesian Parliament (established on 24 September 1922) came as no surprise: a new library was created as part of the Parliamentary Office. The scientific collection was profiled and adjusted to the needs of the establishing agency with legal, social (especially historical) and cultural volumes dominating the shelves of the Library. Thus it became a reference centre for building the legislature of the Silesian Voivodeship. This status of a scientific centre has marked the Library's existence and is still its characteristic feature, which is reflected in the number of scientific volumes, conferences, panel meetings or amount of research carried out by the people connected with the Library.

The 1930s marked the second stage in the development of our institution. The newly erected building transformed the character of the place. As a scientific yet public library we became a cultural salon of Katowice, a place to be, to participate in lectures, to meet one's friends. History records the famous lecture by Stanisław Ignacy Witkiewicz (Witkacy) that took place on our premises, after which the eccentric artist (quite advanced in years already) took his first plane trip to reach Warsaw. In our collections we also possess the photograph of the two famous Polish pilots, Franciszek Żwirko and Stanisław Wigura, preparing for their last, tragic flight.

The events of the year 1939 have also left a mark on the Library. Silesian scouts, who defended the city with their own lives, had their command centre on the premises. The accounts of those days are available as part of the collection of documents donated to the Library by the family of Kazimierz Gołba, the author of *Wieża spadochronowa*, the legacy of Józef Kret, author of the book *Harcerze wierni do ostatka*, and in the memoirs of Paweł Dubiel, Polish miner and political activist.

się swoistym salonem Katowic. Tu się bywa, uczestniczy w odczytach, spotyka znajomych i przyjaciół. Do historii przeszedł słynny odczyt Stanisława Ignacego Witkiewicza (Witkacego), po którym ten ekscentryczny artysta pierwszy raz w swoim długim już życiu leciał samolotem z Katowic do Warszawy. W zbiorach Biblioteki Śląskiej mamy też zdjęcie pilotów Franciszka Żwirki i Stanisława Wigury przygotowujących się do swego ostatniego, jakże tragicznego lotu.

Tragizm 1939 roku odcisnął swoje piętno i na dziejach Biblioteki. Tu mieściła się komenda śląskich harcerzy broniących miasta i płacących najwyższą cenę za swój heroiczny gest. Zresztą relacje o wrześniowych dniach znajdują się w kolekcji dokumentów przekazanych Bibliotece Śląskiej przez rodzinę Kazimierza Gołby, autora *Wieży spadochronowej*, a także w spuściźnie Józefa Kreta, autora książki *Harcerze wierni do ostatka* czy we wspomnieniach Pawła Dubiela.

Uszkodzony budynek, zaginione katalogi i kartoteka, wreszcie decyzje zezwalające na eksploatację węgla pod Katowicami sprawiły, iż coraz gorętsze były marzenia o budowie nowego gmachu dla biblioteki, która służyła ogromnej liczbie studentów, nauczycieli akademickich i całemu środowisku kulturalnemu województwa. Wreszcie udało się! Raz, jedyny raz w dotychczasowych dziejach naszego województwa udało się doprowadzić do zespolenia – w czasach trudnych reform Balcerowiczowskich – wszystkich sił politycznych, bez względu na barwę i poglądy; od skrajnej lewicy po skrajną prawicę, właśnie przy budowie nowego gmachu. Była więc i partytura *Krzesanego*

Budynek przy ul. Ligonia (obraz temperowy, po 1920 roku)
The building at Ligonia Street (tempera painting, after 1920)

Dyplom Franciszka II dla Süssmanna Abrahama Oppenheima (1792)
Diploma of Francis II for Süssmann Abraham Oppenheim (1792)

The damage to the building, lost catalogues and card-index, and finally the official permission to mine coal from under the city area all augmented the dream of having a new building to efficiently serve the needs of the rising numbers of students, academic teachers and the whole cultural society of Katowice. And it did come true. For once, if just for this once in history of our voivodeship, in the time of the great political turmoil of Balcerowicz's reforms, all political forces, regardless of their affiliation, united to raise the new building. The items auctioned during the fund-raiser came from all camps and sides: the original score of Wojciech Kilar's *Krzesany*, Zbigniew Religa's lancet, with which he performed his first heart surgery, or the handcuffs that Ryszard Zając used to chain himself to the radiator in the office of "Gazeta Wyborcza" as a sign of protest are just a few examples. Beside these efforts also the money initially planned for the renovation of Warsaw's Presidential

Palace was used for the erection of the Library's new building.

Today's collection of 2 300 000 volumes serves as a knowledge base to 44 higher education units in the Silesian Voivodeship. We hold

Wojciecha Kilara, i lancet Zbigniewa Religi, którym wykonał pierwszą operację kardiologiczną, i kajdanki posła Zajęca, przykuwającego się do kaloryfera w redakcji „Gazety Wyborczej”. Wszystkie te akcesoria zostały zlicytowane, a kwoty wzbogaciły nasz fundusz budowy. Były i pieniądze przeznaczone na remont warszawskiego Pałacu Prezydenckiego. One też zostały wykorzystane do budowy nowego gmachu Biblioteki Śląskiej w Katowicach.

Dzisiaj liczący ponad 2 300 000 woluminów księgozbiór jest naturalnym zapleczem dla 44 szkół wyższych w województwie śląskim. Posiadamy przywilej tzw. egzemplarza obowiązkowego, przesyłanego bezpłatnie przez wszystkie wydawnictwa w kraju, a przez to gwarantujemy naszym czytelnikom dostęp do nowości wydawniczych. Ze swej strony zapewniamy naszym darczyńcom „długie trwanie”, bo co najmniej przez pół wieku, i naturalną promocję. Tworzymy również, wspólnie z ponad 50 instytucjami, Śląską Bibliotekę Cyfrową, przechowującą i udostępniającą dziedzictwo kulturowe regionu.

Mamy też pracownię konserwacji, która ratowała nie tylko nowojorskie Archiwum Powstań Śląskich, ale i zabezpieczała księgozbiory o. paulinów na Jasnej Górze i krakowskiej Skalce. U nas ratowane są ekspozyty z Państwowego Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu.

Zmieniły się również funkcje biblioteki. Biblioteka Śląska dalej jest biblioteką naukową i publiczną, ale też od 2000 roku – biblioteką regionalną, obejmującą swoją opieką merytoryczną 815 publicznych placówek naszego województwa: gminnych,

the privilege of a legal deposit sent in free of charge by all the publishers in the country. This enables us to offer to our readers access to the most current positions in the book market. In return such our benefactors can expect the long storage of at least half a century and natural promotion. Together with 50 other institutions we have created the Silesian Digital Library that

Główny budynek Biblioteki Śląskiej w Katowicach
Main building of the Silesian Library in Katowice

preserves and gives access to the cultural legacy of our region. We also take pride in our conservation workshop that helped restore the New York-based Archival Fonds of Silesian Uprisings as well as protect the collections of Pauline Fathers of Jasna Góra in Częstochowa and of Skalka in Kraków. In our Library there are rescued artifacts from the Museum Auschwitz-Birkenau in Oświęcim.

Throughout the years the functions of the Library have evolved. Still a scientific and public library, since 2000 it also plays the role of a regional library with 815 public facilities and centres of communal, municipal and county character under its auspices. Two of

miejsko-gminnych i powiatowych, z których dwie – w Czechowicach-Dziedzicach i Siewierzu – w ogólnopolskim rankingu „Rzeczpospolitej” zajęły niedawno pierwsze i drugie miejsce w kraju. Z kolei Małgorzata Kępka z Gminnej Biblioteki Publicznej w Koszarawie zwyciężyła w Ogólnopolskim Plebiscycie Zarządu Głównego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich na Bibliotekarza Roku 2012. Zresztą w województwie śląskim książki się czyta. Świadczy o tym największa w Polsce liczba czytelników zapisanych do bibliotek publicznych i największy księgozbiór. Dość powiedzieć, że co czwarty mieszkaniec naszego regionu jest czytelnikiem biblioteki publicznej. A przecież są jeszcze biblioteki akademickie, szkolne, pedagogiczne, parafialne i prywatne.

Biblioteka Śląska to także potężny ośrodek kultury, skupiający wokół siebie różne środowiska twórcze: plastyków, fotografików, muzyków, pisarzy. To naturalna sytuacja. Ale znakiem rozpoznawczym jest zarówno Śląska Fotografia Prasowa, Śląski Wawrzyn Literacki, całoroczne spotkania osób niepełnosprawnych, jak też Społeczna Pracownia Digitalizacji, skupiająca seniorów 70+, od lat wspomagająca Śląską Bibliotekę Cyfrową. W ostatnim roku powstały dwa nowe działy: Instytut Badań Regionalnych i Dom Oświatowy. Biblioteka Śląska ma więc już 90 lat.

*prof. zw. dr hab. Jan Malicki,
dyrektor Biblioteki Śląskiej*

these, in Czechowice-Dziedzice and Siewierz have been ranked first and second in the national classification by the Polish Daily “Rzeczpospolita”. And Małgorzata Kępka from the Communal Public Library in Koszarawa won the National Contest organised by General Board of Polish Librarians’ Association – Librarian of the Year 2012. Silesians do read, as is evidenced by the highest number of registered library-goers and the largest global collection of books. Suffice it to say that every fourth inhabitant of our region is a member of a public library and public libraries are not the only option: there also are university libraries, school libraries, teachers’ libraries, church and private ones.

Last but not least, the Silesian Library performs the role of a vibrant cultural centre attracting countless painters, sculptors, photographers, musicians and writers. This would be a natural phenomenon if not for the outstanding initiatives, such as the Silesian Press Photography Contest, Śląski Wawrzyn Literacki Award, meetings for the disabled or the Social Digitization Studio where senior members (of 70 years of age and more) partake in the Silesian Digital Library projects. This year two new departments were established: the Institute of Regional Research and the House of Education. In this varied and interesting way the Silesian Library has continued its activities for the last 90 years.

*prof. Jan Malicki,
Director of the Silesian Library*

BIBLIOTEKA ŚLĄSKA W LICZBACH

3	budynki
12	czytelni
75	komputerów dla czytelników
90	lat tradycji
284	miejsca w czytelniach
350	różnorodnych imprez rocznie
60 000	publikacji w Śląskiej Bibliotece Cyfrowej
2 300 000	woluminów i jednostek

THE SILESIA LIBRARY IN NUMBERS

3	buildings
12	reading rooms
75	computers for readers
90	years of tradition
284	places in reading rooms
350	variety of events per year
60 000	publications in the Silesian Digital Library
2 300 000	volumes and units

Informacje ogólne

Biblioteka Śląska jest biblioteką publiczną i wojewódzką o statusie naukowym. Gromadzi, opracowuje i udostępnia różnorodne zbiory, ze szczególnym uwzględnieniem piśmiennictwa dotyczącego Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego oraz nauk społecznych i humanistycznych.

Książnica śląska jest jedną z piętnastu bibliotek w Polsce, które mają prawo do egzemplarza obowiązkowego wszystkich publikacji ukazujących się w kraju. Dzięki temu jej księgozbiór jest na bieżąco uzupełniany o nowości wydawnicze i może służyć jako podstawa źródłowa do badań prowadzonych w ośrodkach akademickich.

Zbiory Biblioteki Śląskiej ze względu na wartość i znaczenie dla polskiego dziedzictwa kulturowego są częścią Narodowego Zasobu Bibliotecznego. Ich ochronie służą zabiegi podejmowane w pracowni konserwatorskiej, jak również tworzenie cyfrowych kopii wartościowych obiektów, udostępnianych w Śląskiej Bibliotece Cyfrowej.

Biblioteka Śląska realizuje przedsięwzięcia dokumentacyjne i badawcze, których wynikiem są specjalistyczne publikacje: katalogi zbiorów bibliecznych, bibliografie, opracowania z dziedziny szeroko pojętej wiedzy o książce oraz prace śląskoznawcze. Jest również organizatorem konferencji naukowych i szkoleń.

Od 2000 roku (zachowując status naukowy) pełni też funkcję placówki wojewódzkiej – sprawującej opiekę

General information

The Silesian Library is a public, regional library with a scientific profile. It collects, catalogues and makes accessible several items, especially the writings pertaining to the history of Silesia and Zagłębie Dąbrowskie region as well as volumes devoted to social sciences and humanities.

It is one of fifteen Polish libraries that get legal deposits of all volumes published in Poland. Due to that the Library's collection is up-to-date and can serve as good basis for scientific research.

In reflection of their importance to Polish cultural legacy the Library's collections have been classified as

Punkt rejestracji w głównym budynku Biblioteki Śląskiej
Registration desk in the main building of the Silesian Library

Witraż w głównym budynku Biblioteki Śląskiej
(wykonany w pracowni Mieczysława Bigosa)
Stained-glass in the main hall
(prepared in Mieczysław Bigos's workshop)

merytoryczną nad publicznymi bibliotekami samorządowymi w województwie śląskim.

Biblioteka Śląska jest także prężnym ośrodkiem kultury, miejscem wystaw, koncertów, spotkań autorskich oraz wielu cyklicznych imprez o zasięgu ponadlokalnym. Śląska Fotografia Prasowa, Śląski Wawrzyn Literacki, Międzynarodowy Przegląd Ekslibrisu Drzeworytniczego i Linorytniczego, Katowickie Prezentacje Biblioteczne oraz Ogólnopolski Festiwal Ekspresji Dziecięcej i Młodzieżowej to tylko ważniejsze inicjatywy książki. Z nowych propozycji cykl koncertów Śląskiej Orkiestry Kameralnej zatytułowany „Filharmonia w starej Bibliotece”, poświęconych ludziom zasłużonym dla województwa.

National Library Resources. Their continued accessibility is ascertained by conservational works and the digitization of the most valuable items, which are then made available in the Silesian Digital Library.

The Silesian Library carries out documentary and research work the result of which are many specialised publications such as library catalogues, bibliographies, books and papers on library science as well as on the Silesian region. Apart from these activities it also organises conferences and training courses in these domains.

In 2000 the Library also became a voivodeship library (while retaining its scientific status) with the responsibility of supervising public communal libraries in the region.

On top of all that it remains a vibrant cultural centre, a place of exhibitions, concerts, meetings with authors and many other events of regional and national scope. The Silesian Press Photography Award, Śląski Wawrzyn Literacki Award, International Review of Woodcutter's and Linoleum Ex-Libris Print, Katowice Library Presentations and the National Festival of Children's Artistic Expression can serve as just a few examples of the very rich cultural offer. Among new offers there is a series of concerts devoted to the eminent people of the province, entitled "Philharmonic in the old Library", performed by Silesian Chamber Music Orchestra.

Stanowiska komputerowe w holu głównym
Computer stands in the main hall

II

Kalendarium ważniejszych wydarzeń z historii Biblioteki Śląskiej (1922–2012)

The most important events in the Library's history (1922–2012)

1922

Sejm Śląski – powołany 24 września – podjął decyzję o utworzeniu biblioteki gromadzącej księgozbiór niezbędny w pracach ustawodawczych. Biblioteka Sejmu Śląskiego bardzo szybko zaczęła służyć szerokiemu gronu czytelników, zmieniał się również charakter gromadzonych zbiorów – z prawniczego na ogólnonaukowy.

The Silesian Parliament (established on September 24) decided to create a library of sources indispensable for its legislative work. Very quickly the project started to expand and serve a wider audience. As a result also the character of the collection changed from purely legal to general-scientific.

1924

Po raz pierwszy w planie budżetowym województwa śląskiego uwzględniono wydatki na Bibliotekę Sejmu Śląskiego.

For the first time in the history of its budget the Silesian Voivodeship assigned money for the Library of the Silesian Parliament.

Rozpoczęcie budowy gmachu Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego (1924)
The start of construction of the Silesian Voivodeship Office building (1924)

Budowa gmachu Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego (1926). Marszałek Sejmu Śląskiego Konstanty Wolny (pierwszy z lewej) z wicemarszałkiem i posłami

Construction of the Silesian Voivodeship Office building (1926). The Speaker of the Silesian Parliament Konstanty Wolny (first from the left) with deputy speaker and deputies

1928

Biblioteka Sejmu Śląskiego zakupiła od Konstantego Prusa cenną kolekcję dziewiętnastowiecznych druków poświęconych historii Śląska.

The Library of the Silesian Parliament bought from Konstanty Prus a collection of valuable 19th century prints devoted to the history of Silesia.

1929

Sejm Śląski wraz z Biblioteką przeniesiono z budynku Szkoły Rzemiosł Budowlanych (obecnie Akademia Muzyczna) do nowo wybudowanego gmachu Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego.

The Silesian Parliament (the Library included) was moved from the premises of the School of Building Crafts (currently holding the Academy of Music) to the newly erected building of the Silesian Voivodeship Office.

1931

Konstanty Wolny, marszałek Sejmu Śląskiego, wydał zarządzenie o wprowadzeniu nowego Statutu Organizacyjnego Biura Sejmu Śląskiego. Utworzony został III Wydział Biblioteczno-Archiwalny, do którego obowiązków należało m.in. gromadzenie i opracowywanie śląskich zbiorów regionalnych, jak również prowadzenie lektorium prawniczo-ekonomicznego oraz czytelnicy czasopism.

Konstanty Wolny, the Speaker of the Silesian Parliament, issued a decree introducing new bylaws of the Parliamentary Office. Therewith the Third Department of Library and Archives was instituted and started collecting and cataloguing Silesian regional sources. It was also responsible for running two reading rooms: a legal-economic one and a separate periodicals reading room.

1932

Zakupiono księgozbiór (ponad 5000 woluminów) Aleksandra Kraushara, warszawskiego prawnika, publicysty i bibliofila, zmarłego w 1931 roku.

The library collection of Aleksander Krushner was bought. Krushner was a lawyer, journalist and bibliophile from Warsaw. He died in 1931 and left a library of 5000 volumes.

1933

Powołano Komitet Redakcyjny Bibliografii Śląskiej, a władze samorządowe przyznały fundusze na rozpoczęcie prac bibliograficznych.

Biblioteka otrzymała w darze od Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Lwowie część kolekcji Oswalda Balzera, profesora Uniwersytetu Lwowskiego i wybitnego historyka prawa, a później także dublety czasopism oraz prywatny księgozbiór Ludwika Bernackiego, dyrektora Ossolineum.

The Editorial Board of the Bibliography of Silesia initiative was formed and the local authorities assigned money for starting the bibliographical work.

The Library received part of Oswald Balzer's collection from the Ossoliński National Institute. Balzer was a professor at the University of Lviv and an outstanding historian. Soon after all magazine doubles and the private library of Ludwik Bernacki, director of the Institute were handed over in the same way.

1934

Biblioteka Sejmu Śląskiego na podstawie rozporządzenia ministra wyznań religijnych i oświecenia publicznego zaczęła pełnić funkcję biblioteki regionalnej i została uprawniona do otrzymywania egzemplarza obowiązkowego druków ukazujących się w województwie śląskim.

Zbiory książnicy przeniesiono z gmachu Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego do Domu Oświatowego przy ul. Francuskiej 12, który aż do 1998 roku był główną siedzibą Biblioteki Śląskiej.

Przekazanie Bibliotece Sejmu Śląskiego zbioru czasopism śląskich Piotra Smyrka (1934)

Transfer of Piotr Smyrek's collection of Silesian periodicals to the Library of the Silesian Parliament (1934)

Pursuant to the decree by the Ministry of Religious Beliefs and Public Enlightenment the Library of the Silesian Parliament became a regional library, thus obtaining the rights to the legal deposits of all works published in the Silesian Voivodeship.

The collections were then moved from the Silesian Voivodeship Office to the House of Education at Francuska 12, which remained its main quarters until 1998.

Budynek przy ul. Francuskiej, w latach 1934–1998 główna siedziba Biblioteki Śląskiej (lata 30. XX wieku)

The building at Francuska Street, from 1934 to 1998 the headquarters of the Silesian Library (1930s)

Czytelnia Śląskiej Biblioteki
Publicznej (przed 1939 rokiem)
Reading Room of the Public
Library of Silesia (before 1939)

Biblioteka Sejmu Śląskiego nabyła księgozbiorów Związku Przemysłowców Górniczych i Hutniczych oraz prywatną kolekcję czasopism śląskich Piotra Smyrka; otrzymała również w darze zbiory Biblioteki Towarzystwa Przyjaciół Nauk na Śląsku (z księgozbiorami Biblioteki Polskiej w Rumunii oraz Biblioteki Polskiej w Wiedniu).

The Library of the Silesian Parliament bought the collections of the Association of Mining and Metallurgy Entrepreneurs as well as Piotr Smyrek's private collection of Silesian periodicals. It also received the volumes of the Society of Friends of Learning in Silesia (including those belonging to the Polish Libraries in Romania and Vienna).

1935

Śląska Rada Wojewódzka pod przewodnictwem wojewody Michała Grażyńskiego wystąpiła z projektem ustawy o Śląskiej Bibliotece Publicznej.

The Silesian Voivodeship Council, led by the voivode Michał Grażyński, proposed a bill on the Public Library of Silesia.

1936

Biblioteka Sejmu Śląskiego w związku z jej rosnącym znaczeniem jako ogólnodostępnej ksiąźnicy naukowej została przekształcona w samodzielną placówkę – Śląską Bibliotekę Publiczną im. Józefa Piłsudskiego.

Due to its growing significance as a public scientific resource the Library of the Silesian Parliament was transformed into an independent unit and named Józef Piłsudski's Public Library of Silesia.

1938

Biblioteka Publiczna im. Józefa Piłsudskiego rozpoczęła działalność wydawniczą. Jako pierwszy ukazał się *Przewodnik wraz z regulaminem dla publiczności*, a następnie *Katalog systematyczny. Wykaz działów wraz z indeksem alfabetycznym*.

The Public Library of Silesia started its publishing activities. The first volume to be brought out was *A Library Guide and Regulations* followed by *The Systematic Catalogue. List of Departments and Alphabetical Index*.

1939

2 września ewakuowano do Lwowa najcenniejsze zbiory książek, map i druków ulotnych (powróciły one do Katowic w 1944 roku). Przewieziono tam również katalogi i dokumentację biblioteczną, których po wojnie nie udało się odnaleźć.

On September 2 the most valuable parts of collections of books, maps and ephemera were moved to Lviv (these came back to Katowice in 1944). The catalogues and library documentation were also moved there, they, however, were lost after the war.

Bibliotekę włączono do Oberschlesische Landesbibliothek (niemieckiej Górnośląskiej Biblioteki Krajowej) w Bytomiu.

The Library itself was annexed to the Oberschlesische Landesbibliothek (the German Upper Silesian National Library) in Bytom.

1945

31 stycznia biblioteka została przejęta przez władze polskie. Rozpoczęto prace porządkowe: usuwano zniszczenia, zabezpieczano zbiory, uruchomiono najważniejsze agendy; w maju zaczęła działać czytelnia, we wrześniu – wypożyczalnia.

On January 31 the Library was taken over by the Polish authorities. Repair and organisational works commenced: the damages were removed, collections secured, most essential departments started operating. The reading room was opened for public access in May and the lending library in September.

Sala wykładowa w budynku przy ulicy Francuskiej (lata 50. XX wieku)
Lecture room in the building at Francuska Street (1950s)

1947

Utworzono Dział Informacji Bibliograficzno-Bibliotecznej oraz wyodrębniono Dział Zbiorów Specjalnych.

The Department of Bibliographical and Library Information was formed along with the Special Collections Department.

Dyrektor Paweł Rybicki podjął starania o budowę nowego gmachu Biblioteki.

Paweł Rybicki, the Director of the Library, took first efforts to provide the Library with a new building.

1950

W Bytomiu utworzono Oddział Śląskiej Biblioteki Publicznej i uruchomiono w nim czytelnię.

A branch of the Public Library of Silesia was opened in Bytom with a reading room.

1952

Śląska Biblioteka Publiczna na podstawie zarządzenia ministra kultury i sztuki otrzymała 1 stycznia nową nazwę – Biblioteka Śląska.

10 września Biblioteka Śląska na mocy rozporządzenia Rady Ministrów zyskała status biblioteki naukowej; powołano Radę Biblioteczną.

By the Minister of Culture and Art's decree on January 1 the Public Library of Silesia got a new name: Silesian Library.

On September 10 by the Government's decree the Silesian Library was classified as a scientific library. The Library Council was formed.

1956

Wydano pierwszy numer kwartalnika „Biuletyn Informacyjny Biblioteki Śląskiej”, który od tomu 20 ukazuje się jako rocznik pod tytułem „Książnica Śląska”.

The first issue of the then quarterly “Biuletyn Informacyjny Biblioteki Śląskiej” appeared. From issue 20 it is published annually under the title “Książnica Śląska”.

1957

W strukturze Biblioteki Śląskiej wyodrębniono Pracownię Śląską oraz Czytelnię Czasopism.

The Silesian Unit and the Periodicals Reading Room were pronounced in the Library's structure.

1960

Powołano do życia Oddział Zabytkowy Biblioteki Śląskiej w Cieszynie, na którego zasób złożyły się miejscowe historyczne zespoły biblioteczne.

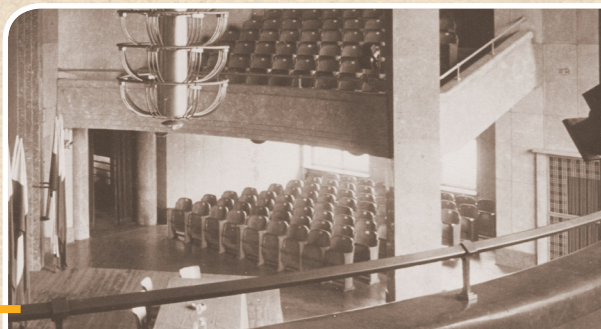
The Historical Department was created in Cieszyn that encompassed the local historical collections of volumes.

1968

Minister kultury i sztuki przyznał Bibliotece Śląskiej prawo do otrzymywania od 1969 roku egzemplarza obowiązkowego druków ukazujących się w Polsce.

The Ministry of Culture and Art granted the Silesian Library the privilege of receiving from the following year the legal deposits of all Polish publications.

Sala koncertowa w budynku przy ulicy Francuskiej
(lata 50. XX wieku)
Concert hall in the building at Francuska Street (1950s)

1978

Teatr Śląski im. Stanisława Wyspiańskiego przekazał Bibliotece Śląskiej unikatowy zbiór egzemplarzy teatralnych (3827 rękopisów i 1576 druków), tzw. Bibliotekę Teatru Lwowskiego.

Stanisław Wyspiański's Silesian Theatre donated a unique collection of theatrical pieces (3827 manuscripts and 1576 prints) – the Library of the Lviv Theatre.

1985

Utworzono Oddział Biblioteki Śląskiej w katowickim Centrum Kultury przy ul. Sienkiewicza 28. Przeniesiono tam Dział Zbiorów Specjalnych i Dział Zbiorów Mikrofilmowych.

In the Cultural Centre at Sienkiewicza 28 in Katowice another branch of the Library was formed. The Departments of Special Collections and Microfilms were moved there.

1988

Wyznaczono miejsce pod budowę nowego budynku Biblioteki Śląskiej na skrzyżowaniu ulic ks. Konstantego Damrota i Powstańców.

The intersection of Konstantego Damrota and Powstańców was assigned as the place for the new building.

Oddział Zabytkowy wyłączono z Biblioteki Śląskiej i przekazano pod opiekę Miejskiej Biblioteki Publicznej w Cieszynie.

The Historical Department was removed from the Silesian Library and transferred to the Municipal Library of Cieszyn.

1989

W konkursie na projekt gmachu Biblioteki wybrano pracę architektów Juranda Jareckiego, Marka Gierlotki oraz Stanisława Kwaśniewicza.

The work by Jurand Jarecki, Marek Gierlotka and Stanisław Kwaśniewicz won the competition for the project of the building.

1990

Pod przewodnictwem prof. dra hab. Jana Malickiego rozpoczął działalność Społeczny Komitet Pomocy Bibliotece Śląskiej, którego celem było pozyskanie środków na budowę nowej siedziby.

The Social Committee for Silesian Library was established in order to collect money for the erection of the new premises. Professor Jan Malicki presided over the Committee.

1991

Biblioteka Śląska otrzymała w darze księgozbiór i archiwum Kazimierza Smogorzewskiego, emigracyjnego pisarza i publicysty.

The Library received the collections and archives of Kazimierz Smogorzewski, immigrant writer and journalist.

Budowa nowej siedziby
Construction of the new Library building

Prof. Jan Malicki wręcza symboliczne klucze do nowego budynku Biblioteki Śląskiej: premierowi Jerzemu Buzkowi, wiceministrowi kultury i sztuki Jackowi Weissowi oraz wojewodzie katowickiemu Markowi Kempskiemu (1998)

Prof. Jan Malicki is handing symbolical keys to the new Library building to the Prime Minister Jerzy Buzek, Deputy Minister of Culture and Art Jacek Weiss and Katowice voivode Marek Kempski (1998)

Wmurowanie kamienia węgielnego (1991)
Laying the cornerstone (1991)

23 października odbyła się uroczystość wmurowania kamienia węgielnego pod nowy gmach Biblioteki Śląskiej.

On October 23 the cornerstone of the new building was officially laid.

1993

Rozpoczęto komputeryzację procesów bibliotecznych.

Computers were introduced to facilitate library procedures.

1995

Ustanowiono nagrodę Amicus Librorum, przyznawaną osobom szczególnie zasłużonym dla Biblioteki Śląskiej.

The Amicus Librorum Prize was established to honour those who rendered great services to the Library.

1998

24 października uroczystie otwarto – z udziałem premiera Jerzego Buzka – nowy gmach Biblioteki Śląskiej przy placu Rady Europy 1.

On October 24 the new building was officially opened by Prime Minister Jerzy Buzek. The building is situated at Plac Rady Europy 1.

Biblioteka Śląska otrzymała w darze pierwszą część kolekcji Romana Chrzastowskiego, bibliofila i długoletniego prezesa Śląskiego Oddziału Towarzystwa Przyjaciół Książki.

The Library received the first part of Roman Chrzastowski's collection. Chrzastowski was a bibliophile and a long-time President of the Silesian branch of the Society of Book Lovers.

1999

Zainaugurowano cykl spotkań Klubu Dobrej Książki i ustanowiono nagrodę Śląski Wawrzyn Literacki.

The regular meetings of the Good Book Club were started, also the Śląski Wawrzyn Literacki Award was established.

W głównym gmachu otwarte zostały dwie nowe czytelnie: Śląska Biblioteka Muzyczna (w której udostępniane są m.in. zbiory Oddziału Śląskiego Polskiego Związku Chórów i Orkiestr) oraz Śląska Biblioteka Filmowa.

Two new reading rooms were opened in the main building: Silesian Music Library (with the collections of the Silesian Department of the Polish Association of Choirs and Orchestras among other items) and the Silesian Film Library.

Stoisko Biblioteki Śląskiej na Targach Książki we Frankfurcie (2000)
The stand of the Silesian Library at the Book Fair in Frankfurt (2000)

Statuetka nagrody Śląski Wawrzyn Literacki
Statuette of Śląski Wawrzyn Literacki

2000

Biblioteka Śląska – pełniąc dotychczasowe funkcje placówki publicznej i naukowej – rozpoczęła realizację zadań biblioteki wojewódzkiej.

Besides the former responsibilities of a scientific and public library the Silesian Library was also established a voivodeship library.

Na Targach Książki we Frankfurcie Biblioteka Śląska przygotowała regionalną część ekspozycji.

During the Frankfurt Book Fair the Silesian Library was responsible for preparing the regional part of the exhibition.

2002

14 września odbyły się uroczystości jubileuszu osiemdziesięciolecia Biblioteki Śląskiej, w których brał udział prezydent Aleksander Kwaśniewski.

Celebrations of the 80th anniversary of the Library's existence took place with President Aleksander Kwaśniewski's participation.

Otwarto Śląską Bibliotekę Terapeutyczną (obecnie Dział Integracyjno-Biblioterapeutyczny) w budynku przy ul. Ligonia 7.

The Silesian Therapeutic Library was opened (currently the Integration and Bibliotherapy Department) in the building at Ligonia 7.

2003

Odbyła się I edycja konkursu Śląska Fotografia Prasowa.

The first edition of the Silesian Press Photography Contest was held.

Biblioteka Śląska przejęła opiekę merytoryczną nad czasopismem o książce dla dziecka „Guliwer”. Redaktorem naczelnym pisma został prof. dr hab. Jan Malicki.

The Silesian Library took the patronage over “Guliwer”, a magazine devoted to children's books. Professor Jan Malicki became the editor in chief.

Początek wieloletniego cyklu Ogólnopolskiego Festiwalu Ekspresji Dziecięcej i Młodzieżowej.

The beginning of the long series of National Festival of Children's Artistic Expression.

2004

Książnica otrzymała w darze bogatą spuściznę Kazimierza Gołby, autora *Wieży spadochronowej*.

The Library received the very rich legacy of Kazimierz Gołba, author of *Wieża spadochronowa*.

Po raz pierwszy zorganizowano Katowickie Prezentacje Biblioteczne.

Katowice Library Presentations were organised for the first time.

2006

20 lipca Biblioteka Śląska i Uniwersytet Śląski zawarły porozumienie o współtworzeniu Śląskiej Biblioteki Cyfrowej. W tym samym roku przystąpiło do niej ponad 30 instytucji z regionu.

On July 20 the Silesian Library and the University of Silesia signed an agreement creating the Silesian Digital Library. Within the first year 30 institutions from all over the region joined the initiative.

W Dziale Integracyjno-Biblioterapeutycznym udostępniane są m.in. wydawnictwa brajlowskie
In the Integration and Bibliotherapy Department there are available i.a. Braille books

2007

Działalność rozpoczęła Społeczna Pracownia Digitalizacji, skupiająca wolontariuszy, głównie seniorów – słuchaczy Uniwersytetu Trzeciego Wieku. Pracownia jest również ośrodkiem edukacji w dziedzinie prac digitalizacyjnych.

The Social Digitization Studio commenced its activities. It is a voluntary work centre that attracts mainly the senior citizens, students of the University of the Third Age. The Studio also plays the function of an educational centre on digitization.

2008

Biblioteka Śląska włączyła się w realizację przedsięwzięcia Ambasador Polszczyzny, służącego propagowaniu poprawnego i pięknego języka ojczystego.

The Library joined the Ambassador of the Polish Language initiative to promote the beautiful and correct use of Polish.

Bernhard Stübner, niemiecki bibliofil, przekazał w darze bogatą kolekcję związaną z Arnoldem Zweigiem.

Bernhard Stübner, a German bibliophile donated a rich collection on Arnold Zweig to the Silesian Library.

2009

Biblioteka Śląska uczestniczyła w przygotowaniu Ogólnopolskiego Dyktanda – imprezy promującej kulturę języka polskiego.

The Silesian Library took part in the preparation of the Polish National Dictation, an event promoting the cultured use of the Polish Language.

2010

21 lutego w Bibliotece Śląskiej odbyło się Dyktando Mistrzów, w którym wzięli udział laureaci dotychczasowych edycji Ogólnopolskiego Dyktanda.

On February 21 the Silesian Library hosted the Masters' Dictation. An event that gathered the winners of previous editions of the national contest.

W 2010 roku w Bibliotece Śląskiej odbyło się Dyktando Mistrzów. Od lewej: Arcymistrz Polskiej Ortografii – Robert Bil, wicemarszałek Senatu RP Krystyna Bochenek, profesorowie: Edward Polański, Walery Pisarek, Jerzy Podracki oraz Jan Malicki

In 2010 the Silesian Library organised the Masters' Dictation. From the left: Grandmaster of Polish Spelling – Robert Bil, Deputy Speaker of the Senate of the Republic of Poland Krystyna Bochenek, professors: Edward Polański, Walery Pisarek, Jerzy Podracki and Jan Malicki

VIII Ogólnopolski Festiwal Ekspresji Dziecięcej
i Młodzieżowej (2010)
8th National Festival of Children's Artistic Expression (2010)

Podczas inauguracji Tygodnia Bibliotek, 11 maja, władze województwa śląskiego oraz Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego zawarły porozumienie dotyczące utworzenia Regionalnego Partnerstwa na rzecz Rozwoju Bibliotek.

Biblioteka Śląska została współwydawcą miesięcznika społeczno-kulturalnego „Śląsk”.

Od 23 do 25 września trwały obrady Kongresu Kultury Województwa Śląskiego; jednym z jego organizatorów była Biblioteka Śląska, zaś przewodniczącym Rady Programowej dyrektor książki.

On May 11, during the Library Week, the authorities of the Silesian Voivodeship and The Information Society Development Foundation signed an agreement on the creation of the Regional Partnership for the Development of Libraries.

The Silesian Library became the co-editor of the social and cultural monthly “Śląsk”.

The Silesian Voivodeship Culture Congress was held on September 23–25. The event was co-organised by the Silesian Library and the Director of the Library was the President of the Congress Program Committee.

2011

Od 4 do 6 maja w Katowicach odbywał się Kongres Języka Polskiego – będący pierwszym spotkaniem z międzynarodowego cyklu „Języki narodowe w zjednoczonej Europie”. Współorganizatorem Kongresu była Biblioteka Śląska.

The first meeting in the international cycle “National languages in the united Europe”, The Polish Language Congress was held in Katowice on May 4–6. The Silesian Library was a co-organiser of the Congress.

Warsztaty twórcze będące częścią projektu Czesław Miłosz for People! (2011)
Creative workshops, part of the project “Czesław Miłosz for People!” (2011)

Marian J. Krzyżowski, dyrektor instytutu badawczego Uniwersytetu w Michigan, przekazał Bibliotece Śląskiej duży zbiór korespondencji dokumentującej życie na Śląsku w pierwszych latach po II wojnie światowej, będący częścią Archiwum Rodziny Krzyżowskich.

4 lipca Zarząd Województwa Śląskiego uchwalił nowy statut ksiąźnicy, powołując Instytut Badań Regionalnych Biblioteki Śląskiej.

Od 3 do 6 listopada Biblioteka Śląska współtworzyła Salon Małych Ojczyzn – Śląsk podczas 15. Targów Książki w Krakowie.

12 grudnia odbyło się pierwsze spotkanie Rady Naukowej Instytutu Badań Regionalnych Biblioteki Śląskiej.

Marian J. Krzyżowski, director of a research institute at the University of Michigan, granted a formidable collection of correspondence documenting the life in Silesia shortly after the World War II. This collection is part of the archives of the Krzyżowski family.

On July 4 the Administration of the Silesian Voivodeship passed the new Statutes of the Library, forming the Institute of Regional Research within its structure.

During the 15th Book Fair in Kraków (November 3–6) the Library helped create the exposition Salon of Local Homelands: Silesia.

On December 12 the first meeting of the Research Council of the Institute of Regional Research at the Silesian Library was held.

2012

22 lutego w śląskiej ksiąźnicy gościł Eric-Emmanuel Schmitt, laureat Nagrody Goncourtów.

1 marca Zarząd Województwa Śląskiego powołał na stanowisko zastępcy dyrektora Biblioteki Śląskiej ds. Instytutu Badań Regionalnych prof. dra hab. Ryszarda Kaczmarka.

Otwarto Dom Oświatowy Biblioteki Śląskiej przy ul. Francuskiej 12 – dział popularyzujący sztukę.

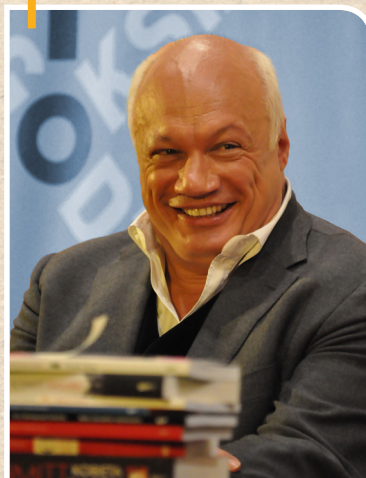
Eric-Emmanuel Schmitt, winner of the Prix Goncourt, visited the Library on February 22.

On March 1 the Administration of the Silesian Voivodeship nominated professor Ryszard Kaczmarek the Deputy Director of the Institute of Regional Research at the Silesian Library.

The House of Education of Silesia Library at Francuska 12, a department for disseminating art, was opened.

Spotkanie z Erikiem-Emmanueliem Schmittem
Meeting with the writer Eric-Emmanuel Schmitt

Osiągnięcia

Wielkim sukcesem śląskiej książnicy – jako inwestora – było wybudowanie i otwarcie 24 października 1998 roku nowego gmachu, będącego wówczas jednym z najnowocześniejszych w Europie. Inwestycja ta została wyróżniona przez Polski Związek Inżynierów i Techników Budownictwa nagrodą III stopnia w konkursie Budowa Roku 1998. W budynku przy placu Rady Europy 1 zastosowano nowatorskie rozwiązania, takie jak automatyzacja procesu dostarczania zamówionych woluminów i zastąpienie katalogów kartkowych – cyfrowymi. Wyrazem uznania dla tych osiągnięć były przyznane w 1998 roku prestiżowe nagrody: Lider Informatyki oraz Złoty Laur Umiejętności i Kompetencji.

Biblioteka Śląska uwzględnia potrzeby osób niepełnosprawnych, prowadzi specjalistyczną agendę, zajmującą się m.in. gromadzeniem książek mówionych i brajlowskich oraz organizacją zajęć integracyjnych i biblioterapeutycznych. Za tę działalność w 2009 roku książnica otrzymała wyróżnienie w konkursie Katowice

Achievements

The erection and opening on 24 October 1998 of the new building was certainly a great achievement of the Silesian Library – as an investor. At that time it was one of the most modern facilities of this type in Europe. As a result the Polish Association of Construction Engineers and Technicians awarded it with the 3rd prize in the category Construction of the Year. The Building is equipped with newest technologies such as automated transport of volumes or digital instead of traditional cataloguing. These solutions have also gleaned other prestigious prizes: The IT Leader Award and the Golden Laurel of Skills and Competence.

The Silesian Library is certainly interested in the needs of the disabled. Its agenda comprises collecting books in Braille as well as audiobooks, it organises integration and bibliotherapy sessions. In recognition of these efforts in 2009 the Library was awarded an Oscar of the State Fund for Rehabilitation of Disabled

bez Barier, a także nagrodę Oskar PFRON-u, przyznaną przez zarząd Państwowego Funduszu Rehabilitacyjnego Osób Niepełnosprawnych.

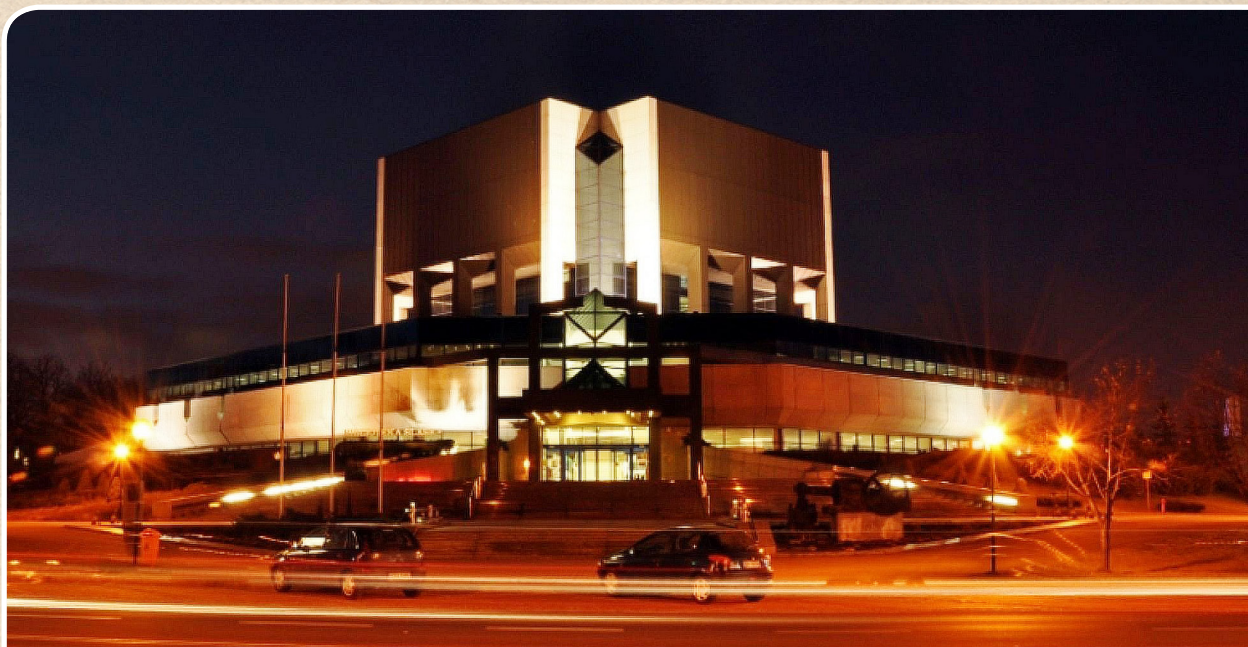
Wielokrotnie doceniano rolę Biblioteki Śląskiej jako instytucji kultury inicjującej działania o znaczeniu ponadregionalnym. Jednym z nich było przedsięwzięcie artystyczno-edukacyjne Czesław Miłosz for People! (uznane przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego za najlepszy projekt zgłoszony do programu Czesław Miłosz 2011 – Promesa).

Wśród wielu nagród i wyróżnień, którymi uhonorowano śląską książnicę, znalazły się m.in.: Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski (1984); Medal Bibliotheca Magna – Perennisque (1998), przyznany przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich; Srebrny Medal im. Jana Masaryka (2007), nadany przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych Republiki Czeskiej za długoletnią współpracę z czeskimi instytucjami kulturalnymi; Śląska Nagroda im. Juliusza Ligonia (2007); Honorowa Nagroda im. Wojciecha Korfanteo (2008); Srebrny Medal Zasłużony Kulturze – Gloria Artis (2010).

Persons and earned a distinction in the competition “Katowice bez granic” [Katowice without barriers].

The role of the Library as a cultural institution with an interregional influence was appreciated on many occasions. One of the activities that met with greatest acclaim was the artistic and educational project: “Czesław Miłosz for People!” chosen the best project within the “Czesław Miłosz 2011 – Promesa” program organised by the Ministry of Culture and National Heritage.

There were several prizes and awards that our Library has earned over the years of its existence. The most noteworthy of these are: Commander’s Cross Polonia Restituta (1984), Bibliotheca Magna – Perennisque Medal (1998) awarded by the Polish Librarians’ Association, Silver Medal of Jan Masaryk (2007) given by the Ministry of Foreign Affairs of the Czech Republic for the long-standing cooperation with Czech cultural institutions, Juliusz Ligon’s Silesian Prize (2007), Wojciech Korfanty Prize (2008), Silver Medal for Merit to Culture – Gloria Artis (2010).

III

Kolekcje śląskiej ksiąźnicy

ZBIORY SPECJALNE

Zbiory specjalne (liczące ponad 528 000 jednostek) to ważna część zasobów śląskiej ksiąźnicy. O dużej wartości tej kolekcji decyduje nie tylko obecność unikatowych lub niezwykle rzadkich obiektów zabytkowych, ale również jej odrębny regionalny charakter.

Najstarszą edycją w zbiorach druków dawnych (28 702 jednostki, w tym 55 inkunabułów) jest praca Raineriusa de Pisis *Pantheologia*, wytłoczona w 1474 roku w norymberskiej oficynie Antona Kobergera. Na wyróżnienie zasługuje także krakowskie wydanie *Opus restitutionum* Franciscusa de Platea z 1475 roku, będące jednym z pierwszych druków, które ukazały się w Polsce spod pras wędrownego typografa Kaspra Straubego. Egzemplarz Biblioteki Śląskiej ma formę księgi łańcuchowej (*liber catenatus*). Do szczególnie cennych inkunabułów należą *Reise in das Gelobte Land* Hansa Tuchera z 1486 roku (jeden egzemplarz w zbiorach polskich) oraz dzieło Hartmanna Schedla *Liber chronicarum*, wydrukowane przez Antona Kobergera w Norymberdze w 1493 roku, zawierające 1809 drzeworytów Michaela Wolgemuta i Wilhelma Pleydenwurffa. Wartościowa jest również edycja traktatu astrologicznego Firmicusa Maternusa *De nativitatibus* (1499), pochodząca ze słynnej weneckiej oficyny Alda Manucjusza.

Warto wspomnieć, że w kolekcji inkunabułów znajduje się kilka dzieł polskich autorów: *Cosmographia* Wawrzyńca Korwina, która ukazała się około 1496 roku

Collections of the Silesian Library

SPECIAL COLLECTIONS

Special collections (comprising more than 528 000 items) constitute a very important part of our possessions. Its value is so great not only based on the uniqueness of some items and their historical importance, but also due to the very special regional character thereof.

The oldest volume in the collection of historical prints (28 702 items in total, 55 incunabula included) is Rainerius de Pisis's *Pantheologia*, printed in 1474 in Anton Koberger's publishing house in Nuremberg. Another volume to be mentioned is 1475 *Opus restitutionum* by Franciscus de Platea, one of the very first prints to come out in Poland of the presses of the travelling typographer Kasper Straube. Our Library's copy is in the form of a chained book (*liber catenatus*). Incunabula of special value are Hans Tucher's 1486 *Reise*

Fragment przedstawienia Sarmacji z dzieła *Liber chronicarum* Hartmanna Schedla (1493)

A part of woodcut depicting Sarmatia from *Liber chronicarum* by Hartmann Schedel (1493)

Ręcznie kolorowana karta tytułowa dzieła *Chronica Polonorum* Macieja z Miechowa

Hand colored title page of *Chronica Polonorum* by Matthias de Miechow

in das Gelobte Land, the only copy in Polish collections, and the work of Hartmann Schedel *Liber chronicarum*, printed in Nuremberg in 1493 by Anton Koberger, which contains 1809 woodcuts by Michael Wolgemut and Wilhelm Pleydenwurff. Last to be mentioned is the edition of Firmicus Maternus's treaty on astrology titled *De nativitatibus* (1499) that originated in the famous Venetian publishing house of Aldo Manucius.

We should not forget that the collection of incubula contains some works of Polish authors as well: *Cosmographia* by Laurentius Corvinus, which appeared around 1496 in the press of Nicolaus Kessler in Basel, *De sacramentis* by Nicolaus de Błonie, pressed in 1499 by Strassbourg-based typographer Martin Flach, as well as *Quaestiones super analytica* (1499) and *Exercitium super omnes tractatus* (1500) by John of Głogów, both published in Leipzig by Jan Haller in Wolfgang Stoeckel's printing press.

The sixteenth century prints collection contains editions hailing from the most important printing establishments both in Poland (among others the outstanding Kraków-based typographers Jan Haller, Florian Ungler, Hieronymus Vietor, Łazarz Andrysowic, Jan Januszowski, Marek and Maciej Szarffenberg, Maciej Wirzbięta) and abroad (Johannes Froben, Johannes Oporinus, Christophe Plantin, the Manutiusses and the Estiennes). *Chronica Polonorum* (1521) by Matthias de Miechow is certainly exceptional as it contains hand-coloured figures. The truly unique volume (because of the place of printing – Amakusa in Japan) is *Exercitia spiritualia* by Ignatius of Loyola, published in 1596.

The eighteenth century collection is represented by documents published by Prussian institutions either in Polish or simultaneously in German and Polish. Many of these have been preserved only in the Silesian Library and in one copy only.

Other representatives of this century contain, most notably, *Jakob en zyn Heer*, which is the Dutch

w Bazylei w drukarni Nikolausa Kesslera, *De sacramentis* Mikołaja z Błonia, wytłoczone przez strasburskiego drukarza Martina Flacha w 1499 roku, a także *Quaestiones super analytica* (1499) i *Exercitium super omnes tractatus* (1500) Jana z Głogowa – oba wydane w Lipsku nakładem Jana Hallera w oficynie Wolfganga Stoeckla.

W skład zbioru szesnastowiecznych starych druków wchodzi edycje pochodzące z uznanych warsztatów drukarskich, zarówno zagranicznych (Johannesa Froben, Johannesa Oporinusa, Krzysztofa Plantina, Manucjusów i Estienne'ów), jak i polskich (m.in. wybitnych typografów działających wówczas w Krakowie – Jana Hallera, Floriana Unglera, Hieronima Wietora, Łazarza Andrysowica, Jana Januszowskiego, Marka i Macieja Szarffenbergów, Macieja Wirzbięty). Za wyjątkowy należy uznać egzemplarz dzieła *Chronica Polonorum* (1521) Macieja z Miechowa zawierający ręcznie kolorowane ryciny. Niezwykłym unikatem (ze względu na miejsce

druku – japońska Amakusa) jest dzieło Ignacego Loyoli *Exercitia spiritualia* wydane w 1596 roku.

Na wartościowy zespół składają się osiemnastowieczne dokumenty wydawane przez instytucje Prus w języku polskim lub równoległe w językach niemieckim i polskim. Znaczna część tego rodzaju druków zachowała się w jednym egzemplarzu właśnie w Bibliotece Śląskiej.

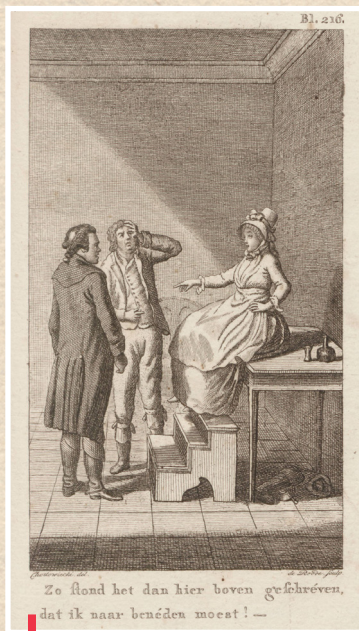
Spośród osiemnastowiecznych druków szczególnie cenne jest unikatowe wydanie *Kubusia fatalisty i jego pana* Denisa Diderota w przekładzie na język holenderski – *Jakob en zyn Heer*, które ukazało się w Hadze w 1793 roku, a więc przed pierwszą edycją francuską (1796). Do zbiorów niezwykle rzadkich należy również *A pronouncing dictionary of the English language* (1796).

W księgozbiorze istotne miejsce zajmują dawne druki dotyczące regionu. Najstarszą pozycją jest breviarz *Viaticum Wratislaviense*, przeznaczony dla diecezji wrocławskiej, wydany nakładem krakowskiego księgarza Sebastiana Hybera w 1501 roku w Wenecji u drukarzy Piotra Liechtensteina i Jana Hertzoga. Bogaty zbiór tworzą druki oficyn działających w XVI wieku w śląskich miastach, m.in.: Andrzeja Winklera, Szarfenbergów oraz Baumannów – we Wrocławiu, Jana Crucigera – w Nysie oraz Mikołaja Sartoriusa – w Legnicy.

Do najstarszych zabytków rękopiśmiennych w kolekcji Biblioteki Śląskiej należą akta prawne sporządzone w XIV wieku na pergaminie przez włoskich notariuszy. Niezwykle wartościowy jest barwnie ilustrowany piętnastowieczny rękopis *Miscellanea astrologica et alchemica*,

Fragment karty piętnastowiecznego rękopisu *Miscellanea astrologica et alchemica*

Part of the page of 15th century manuscript *Miscellanea astrologica et alchemica*

Ilustracja Daniela Chodowieckiego z haskiego wydania *Kubusia fatalisty i jego pana* Denisa Diderota

Daniel Chodowiecki's illustration from the Hague edition of *Jacques the Fatalist and his Master* by Denis Diderot

translation of Denis Diderot's *Jacques the Fatalist and his Master* published in the Hague in 1793 already before the first French edition (1796). *A pronouncing dictionary of the English language* (1796) is also very rare.

The Library takes great pride in old prints connected with our region. The oldest of them is the breviary *Viaticum Wratislaviense*, prepared for the diocese of Wrocław and published in 1501 in Venice in Piotr Liechtenstein and Jan Hertzog's press by Sebastian Hyber, a book-seller from Kraków. Prints from the presses operating in several Silesian towns of the 16th century form a particularly rich category. These include volumes from Andrzej Winkler's, the Szarffenbergs' and the Baumann's establishments in Wrocław, Johann Creutziger's press in Nysa and Nicolaus Sartorius's in Legnica.

The oldest manuscripts in the Library's collection are the legal documents written on parchments by 14th century Italian notaries. *Miscellanea astrologica et alchemica*, the 15th century manuscript comprising treatises by academics hailing from the Academy of Kraków (John of Glogów among them) deserves to be mentioned as well.

który zawiera traktaty wykładawców Akademii Krakowskiej, m.in. Jana z Głogowa.

Na wymienienie spośród rękopisów piętnastowiecznych zasługują też odpis szkolny dzieła *Chronica Polonorum* Wincentego zw. Kadłubkiem oraz rozprawa teologiczna *Liber de septem donis Spiritus Sancti*. Interesujące – także z językoznawczego punktu widzenia – jest szesnastowieczne kompendium prawnicze spisane w całości w języku polskim – *Ustawy Prawa Polskiego dlya pamieczy krotko napisane*.

W dziewiętnastowiecznym zasobie rękopiśmiennym cenne jest zwłaszcza obszerne archiwum Konstantego Zaleskiego, bliskiego współpracownika Joachima Lelewela, związane z działalnością Wielkiej Emigracji (m.in. 350 listów). Spośród autografów na wyróżnienie zasługuje *Odezwa do narodu polskiego w rocznicę Konstytucji 3 Maja* Henryka Sienkiewicza.

Na największy zespół, liczący ponad 3000 obiektów, składają się rękopisy będące częścią unikatowej kolekcji Biblioteki Teatru Lwowskiego. Wśród nich znajduje się wiele nieopublikowanych (a więc znanych jedynie z lwowskich egzemplarzy teatralnych) utworów dramatycznych. Zbiór obejmuje autografy dramaturgów, a także tłumaczy obcojęzycznych sztuk (m.in. Jana Kasprowicz i Lucjana Rydla).

Rękopis libretta Ludomila Germana do opery *Goplana* Władysława Żeleńskiego – z kolekcji lwowskich egzemplarzy teatralnych
Manuscript of Ludomil German's libretto to the opera *Goplana* by Władysław Żeleński – from the collection of the Library of the Lviv Theatre.

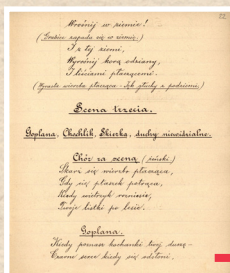
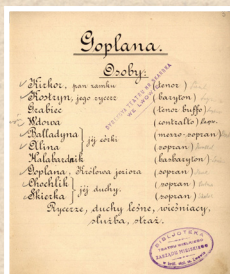
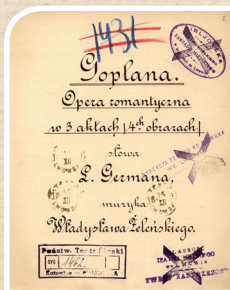
Ilustracje z rękopisu *Leben der heiligen Hedwig*
Illustrations from the manuscript *Leben der heiligen Hedwig*

Other 15th century manuscripts include a school copy of Vincent called Kadłubek's *Chronica Polonorum* and the theological treaty *Liber de septem donis Spiritus Sancti*. Still another item of interest, especially from the linguistic perspective, is the 16th century legal vade mecum *Ustawy Prawa Polskiego dlya pamieczy krotko napisane* written entirely in the Polish language.

The nineteenth century collection is marked by the impressive Konstanty Zaleski's archive of 350 letters that aptly reflects the work of the Great Emigration, Zaleski having been a close collaborator of Joachim Lelewel. The original autographs, in turn, are represented by Henryk Sienkiewicz's *Odezwa do narodu polskiego w rocznicę Konstytucji 3 Maja* [Appeal to the Polish Nation on the Occasion of the Anniversary of the May 3rd Constitution].

The biggest collection of manuscripts (more than 3000 items) is that of the Library of the Lviv Theatre. Many dramatic pieces unpublished and otherwise unknown are gathered here. These include not only the

Odrębną grupę rękopisów tworzą materiały związane ze Śląskiem. Do najdawniejszych zbiorów w tej kolekcji należy pergaminowy dokument z 1612 roku, wystawiony przez margrabię brandenburskiego Jana Jerzego Hohenzollerna, potwierdzający umowę kupna połowy wsi Miechowice. Dużą wartość ma rękopis *Leben der heiligen Hedwig*, będący osiemnastowieczną kopią obrazowej legendy św. Jadwigi z kodeksu Antoniego Horniga (1451). Spośród ilustrowanych dzieł rękopiśmiennych warto wspomnieć też książkę do nauki spisaną w 1748 roku przez Jacoba Bohlena dla syna, odznaczającą się misternością wykonania. Zawiera ona teksty w języku niemieckim, łacińskim, hebrajskim i greckim, połączone z barwnymi rysunkami.

Cennym źródłem do badań śląskoznawczych są materiały z lat późniejszych: archiwalia związane z działalnością towarzystw akademickich skupiających Górnoślązaków na Uniwersytecie Wrocławskim; dokumenty loży masonskiej „Fryderyk pod wschodzącym słońcem” w Brzegu; archiwa dziennikarzy, literatów i publicystów (m.in. Ernesta Farnika, Józefa Gallusa, Emanuela Grima, Józefa Lompy, Gustawa Morcinka i Kazimierza Gołby).

W Bibliotece Śląskiej przechowywany jest wartościowy zbiór kartograficzny, na który składa się ponad 21 000 planów, map i atlasów. Wśród nich znajdują się szesnastowieczne wydania mapy Śląska Martina

autographs of original authors, but also translations of foreign works by Jan Kasproicz and Lucjan Rydel among others.

Materials connected with the Silesian region constitute an altogether separate group. The oldest in this category is a 1612 document issued by John George, Elector of Brandenburg, certifying the purchase of half of Miechowice village. The Manuscript of *Leben der heiligen Hedwig* is also very valuable. It is a copy of a very vivid legend about saint Hedwig originating from the 1451 Hornig-Codex. Illustrated manuscripts are represented among others by the very intricate teaching book Jacob Bohlen created for his son. It consists of texts in German, Latin, Hebrew and Greek alongside colourful pictures.

Those interested in researching Silesian history will find newer documents even more interesting. We possess items documenting the activities of academic associations of Upper Silesians at the University of Wrocław, documents of the Brzeg-based Masonic Lodge “Fryderyk pod wschodzącym słońcem”, archives of journalists, activists and writers (among them Ernest Farnik, Józef Gallus, Emanuel Grim, Józef Lompa, Gustaw Morcinek and Kazimierz Gołba).

The cartographic collection is no less valuable with more than 21 000 plans, maps and atlases. We have the 16th century maps of Silesia by Martin Helwig, *Atlas*

Mapa Śląska Martina Helwiga
Martin Helwig's map of Silesia

Kartusz z dzieła *Atlas Silesiae* Johanna Wolfgang Wielanda i Matthäusa Schubarta

Cartouche from *Atlas Silesiae* by Johann Wolfgang Wieland and Matthäus Schubart

Helwiga, *Atlas Silesiae* Johanna Wolfganga Wielanda i Mätthausa Schubarta z 1752 roku, a także druki z oficyn Karola Miarki, Carla Flemminga czy Paula Barona.

Osobne miejsce w zbiorach specjalnych zajmują grafiki, m.in. prace Fryderyka Bogumiła Endlera (panoramy miast dolnośląskich), Alexandra Dunckera (głównie widoki Górnego i Dolnego Śląska), Friedricha Augusta Tittla, Carla Mattisa i Carla Juliusa Riedena (przede wszystkim karkonoskie pejzaże), Ernsta Wilhelma Knippa (panoramy miast Górnego i Dolnego Śląska). Warto wspomnieć o unikatowym zespole rysunków ołówkowych Walerego Eljasza-Radzikowskiego, przedstawiających wizerunki władców Polski. Do zbiorów szczególnie wartościowych należą również ryciny Daniela Chodowieckiego.

W śląskiej księżnicy zgromadzono blisko 12 000 ekslibrisów. Na uwagę zasługuje zwłaszcza unikatowa kolekcja 170 małych form graficznych powstałych w Austrii i Niemczech na przełomie XIX i XX wieku, przekazana w 2006 roku przez Jana Sakwerdę, wrocławskiego muzealnika.

W kolekcji fotografii, liczącej ponad 30 000 obiektów archiwalnych i współczesnych, wyróżniają się dwa albumy: pierwszy zawiera zdjęcia Teofila Witolda Wierzbowskiego przedstawiające budowę kolei brazylijskiej (w latach 1909–1914); drugi – 21 prac Maxa Steckla dokumentujących wydobywanie węgla w katowickich biedaszybach w 1937 roku.

Silesiae by Johann Wolfgang Wieland and Mätthaus Schubart from 1752, as well as prints from the presses of Karol Miarka, Carl Flemming or Paul Baron.

Graphics form a separate category within the special collections, among them works by Fryderyk Bogumił Endler (panoramas of Lower Silesian towns), Alexander Duncker (mainly Upper and Lower Silesian landscapes), Friedrich August Tittel, Carl Mattis and Carl Julius Rieden (mostly landscapes of the Giant Mountains), Ernst Wilhelm Knippel (panoramas of Upper and Lower Silesian towns). The unique set of pencil drawings by Walery Eljasz-Radzikowski, consisting of portraits of Polish monarchs, deserves a separate mention here as well as graphics by Daniel Chodowiecki.

Ekslibrisy z kolekcji Jana Sakwerdy
Ex-libris from Jan Sakwerda's collection

In our collection we also have 12 000 ex-libris among which special place is granted to the unique set of 170 small graphic forms created in Austria and Germany at the turn of the 19th and 20th century. It has been donated to the Library by Jan Skwerda, a collector from Wrocław.

The 30 000 item collection of photographs is distinguished by two albums: Teofil Witold Wierzbowski's photographs documenting the making of Brazilian railways in years 1909–1914 and 21 works by Max Steckel showing the poor illegally mining coal from Katowice's pits in 1937.

The card collection comprises 53 000 items with some historical postal cards (published from the end of 19th century to the first half of the 20th century) from Silesia, Zagłębie Dąbrowskie region and the Eastern Borderlands.

Fotografie Maxa Steckla dokumentujące wydobywanie węgla w katowickich biedaszybach
Max Steckel's photographs documenting coal mining in illegal mine pits of Katowice

Na zbiory filokartystyczne Biblioteki Śląskiej składa się ponad 53 000 jednostek. Na szczególną uwagę zasługują dawne karty pocztowe ze Śląska i Zagłębia oraz z Kresów Wschodnich (wydawane od końca XIX wieku do pierwszej połowy XX wieku).

Zbiory specjalne obejmują także zespół druków ulotnych z lat 1801–1945 (m.in. materiały propagandowe z czasów plebiscytu i powstań śląskich).

W Bibliotece Śląskiej przechowywane są muzyka: rękopisy, druki muzyczne oraz dokumenty dźwiękowe. Ważne miejsce zajmuje kolekcja Oddziału Śląskiego Polskiego Związku Chórów i Orkiestr, będąca cennym źródłem do badań nad historią amatorskiego ruchu muzycznego.

W 1999 roku śląska księżnica zakupiła od spadkobierców Benicjusza Nycza, miłośnika kina, jeden z największych w Polsce zbiorów wydawnictw filmowych. Obejmuje on ponad 10 000 publikacji – w większości obcojęzycznych – zarówno o charakterze popularyzatorskim (encyklopedie, leksykony, albumy), jak i naukowym (monografie, bibliografie). Dopelnieniem księgozbioru są katalogi festiwalowe, foldery oraz kilka tysięcy afiszów filmowych, wśród których można znaleźć m.in. cenione dzieła twórców polskiej szkoły plakatu. W zasobach Biblioteki Śląskiej znajdują się również materiały подарowane przez Janusza Kidawę, reżysera filmów dokumentalnych i fabularnych, związane z jego działalnością twórczą (filmoteka, fotografie z planów zdjęciowych, nagrody i wyróżnienia, a także dwa egzemplarze autobiografii wydanej na prawach rękopisu).

The special collection also consists of ephemera from years 1801–1945 (among these propaganda materials from the times of the Silesian Plebiscite and Silesian Uprisings).

The Silesian Library also stores music-related materials: manuscript scores, prints as well as music recordings. The collection of the Silesian Department of the Polish Association of Choirs and Orchestras is particularly valuable as very good material for research on the amateur music movement.

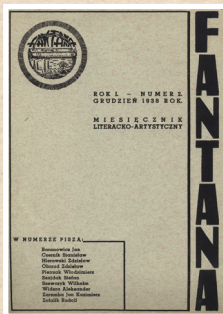
In 1999 the Silesian Library purchased one of the biggest collections of publications on film from the heirs of Benicjusz Nycz. It holds more than 10 000 volumes, mostly foreign, both popular (encyclopaedias, lexicons, albums) and specialised (monographs, bibliographies). The Film Library also contains many festival catalogues, folders and a few thousands of film posters, among them some from the highly regarded Polish School of Poster Art. Finally, Janusz Kidawa donated materials pertaining to his work as director of documentaries and feature films (film copies, set photos, prizes and awards as well as two copies of his autobiography published as manuscript).

ZBIORY ŚLASKIE

Od pierwszych lat działalności Biblioteki Śląskiej najważniejszym zadaniem jest gromadzenie, opracowywanie i udostępnianie materiałów dotyczących historycznego i współczesnego Śląska. Dzięki konsekwentnej realizacji tego zamierzenia powstała bogata i różnorodna kolekcja regionalistów. Zebrano publikacje związane ze Śląskiem wydawane od 1800 roku do czasów obecnych, zarówno polskie, jak i obce (starsze druki wchodzą w skład zbiorów specjalnych).

Początek zbiorom śląskim dała kolekcja zakupiona w 1928 roku od Konstantego Prusa, później zasób regionalny powiększał się nie tylko dzięki zakupom i wymianom, ale również za sprawą licznych darów, przekazywanych przez instytucje oraz osoby prywatne. Na wzbogacenie księgozbioru wpłynęło także przyznanie Bibliotece Sejmu Śląskiego w 1934 roku prawa do otrzymywania egzemplarza obowiązkowego publikacji wydanych w województwie śląskim.

W zbiorach regionalnych ważne miejsce zajmują kolekcja czasopism w języku polskim ukazujących się na Śląsku w XIX i XX wieku. Obejmuje ona tytuły prasy tygodniowej i codziennej – „Tygodnik Polski”, „Dziennik Górnośląski”, „Katolik”, „Gwiazdka Cieszyńska”, „Kurier Śląski”, „Polonia”, „Polska Zachodnia”; periodyki kulturalne – „Zaranie Śląskie”, „Kuźnica”, „Fantana”; roczniki kalendarzy drukowanych w formie dodatku do pism lub jako odrębne publikacje – „Kalendarz Katolicki dla Ludu Górnośląskiego”, „Kalendarz Mariański”; czasopisma związane z powstaniem ślą-

Polskojęzyczne czasopisma
ukazujące się na Śląsku – „Fantana”
i „Tygodnik Polski”

Polish language magazines
published in Silesia – “Fantana”
and “Tygodnik Polski”

SILESIAN COLLECTIONS

Since the very beginning of its existence it has been one of the priorities of The Library to collect, catalogue and popularise materials concerning Silesia. The consistent realisation of this goal gave rise to a rich and varied collection of regionalia. Materials on the Silesian region published between 1800 and now, both Polish and foreign, have thus been gathered (older prints are part of the special collections).

This subcollection was started in 1928 with the purchase of Konstanty Prus's library. Since then it grows, expanded by purchases, exchanges, but also countless donations from institutions and private persons alike. It has also been greatly enriched due to the decision from 1934 to grant the Library of the Silesian Parliament the right to legal deposits of all publications from the region.

One of the very important subsets within the regional collection are Polish newspapers and magazines appearing in Silesia in the 19th and 20th century. It comprises weeklies and dailies: "Tygodnik Polski", "Dziennik Górnśląski", "Katolik", "Gwiazdka Cieszyńska", "Kurier Śląski", "Polonia", "Polska Zachodnia", art and culture magazines "Zaranie Śląskie", "Kuźnica", "Fantana"; annually published calendars sold separately or as magazine extras: "Kalendarz Katolicki dla Ludu Górnśląskiego", "Kalendarz Mariański"; magazines connected with the Silesian Uprisings, the patriotic movement of the former insurgents and Polish administration in Upper Silesia: "Powstaniec", "Powstaniec Śląski", "Wiadomości Związkowe Związku Powstańców Śląskich", "Gazeta Urzędowa Województwa Śląskiego". Besides the collection also holds periodicals in German published in Upper and Lower Silesia, among them: "Der Oberschlesische Wanderer", "Ostdeutsche Morgenpost" and "Der Oberschlesier".

As far as old books are concerned it is worth to mention the subcollection of Polish materials published by establishments in Wrocław: the Korn's and Zygmunt Schletter's publishing houses. Books from the printing press of Karol Miarka, Jr. (from Mikołów) and the "Katolik" publishing house (Bytom) are also important. A different subset is formed by items per-

skimi, ruchem patriotycznym byłych powstańców i wizeraniem polskiej administracji na Górnym Śląsku – „Powstaniec”, „Powstaniec Śląski”, „Wiadomości Związkowe Związku Powstańców Śląskich”, „Gazeta Urzędowa Województwa Śląskiego”. Zgromadzono również niemieckojęzyczne periodyki wydawane na Górnym i Dolnym Śląsku, m.in.: „Der Oberschlesische Wanderer”, „Ostdeutsche Morgenpost” oraz „Der Oberschlesier”.

Wśród dawnych wydawnictw książkowych na wyróżnienie zasługuje zbiór poloników wydanych przez wrocławskie oficyny – Kornów oraz Zygmunta Schlettera. Warto zwrócić także uwagę na edycje drukarni Karola Miarki młodszego w Mikołowie oraz publikacje ukazujące się w wydawnictwie „Katolik”, działającym w Bytomiu. Osobną grupę tworzą materiały związane z polsko-niemieckim sąsiedztwem na Górnym Śląsku, do których należą m.in. druki propagandowe z lat 1918–1922. W Bibliotece Śląskiej przechowywany jest spory zespół rzadkich druków straganowych (dewocyjnych i świeckich), pochodzących zwykle z małych oficyn, działających w ośrodkach pielgrzymkowych, takich jak Piekary Śląskie czy Góra św. Anny.

W Czytelnii Zbiorów Śląskich udostępniany jest także księgozbiór (podarowany w 2008 roku przez Bernharda Stübnera) dotyczący Arnolda Zweiga, wybitnego pisarza niemieckojęzycznego, mieszkającego w dzieciństwie w Katowicach.

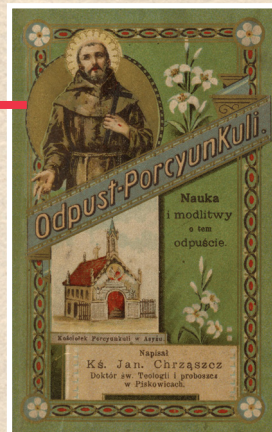
Materiały regionalne są stale uzupełniane zarówno o bieżącą literaturę, jak i o wydawnictwa dawne. Zbiory te należą do największych kolekcji o profilu śląskim i służą jako podstawa źródłowa do badań naukowych nad historią i szeroko pojętą kulturą regionu, prowadzonych w wielu ośrodkach w Polsce i za granicą.

KOLEKCJA WSPÓŁCZESNEGO MALARSTWA

W zbiorach śląskiej ksiąźnicy znajduje się ponad sto obrazów, które tworzą swobodną galerię współczesnego malarstwa. Do najcenniejszych dzieł należą dwie prace Edwarda Dwurnika z cyklu *Droga na Wschód: Kołyma* oraz *Workuta – Cmentarz* (1989), przekazane w 2011 roku przez Teresę Białecką.

Druk odpustowy wydany nakładem Wydawnictwa Dzieł Katolickich Michała Rogiera (Góra św. Anny 1909)

An indulgence print published by Wydawnictwo Dzieł Katolickich Michała Rogiera (Góra św. Anny 1909)

taining to the Polish-German co-habitation in Upper Silesia with such elements as propaganda leaflets from years 1918–1922. The Library also stores a large group of rare trivial literature publications (of both religious and secular character) printed in small presses situated in pilgrim destinations such as Piekary Śląskie or Góra Świętej Anny.

The Silesian Collections Reading Room gives access to the materials concerning Arnold Zweig, a distinguished German writer who used to live in Katowice as a child. These have been donated to the Library in 2008 by Bernhard Stübner.

The regional materials are constantly updated with both contemporary and new historical acquisitions. They form one of the largest existing collections of this profile serving the research needs of many Polish and foreign centres interested in the history and culture of Silesia.

CONTEMPORARY PAINTINGS COLLECTION

The Library possesses over 100 paintings that form an interesting gallery of contemporary art. Two most precious pieces are by Edward Dwurnik: from the series: “Droga na Wschód”, namely “Kołyma and Workuta – Cmentarz” (1989) and were donated in 2011 by Teresa Białecką.

A formidable part of this collection is also of Silesian origin with many authors being professors of the Academy of Fine Arts in Katowice, here, among others, Jerzy Handermander with his “Kamieniołom w Bóbrce.

Jerzy Handermander, *Kamieniołom w Bóbrce. Bieszczady* (1981)
Jerzy Handermander, "Quarry in Bóbrka. Bieszczady Mountains" (1981)

Bieszczady" (1981), Roman Nowotarski with "Podwórko" (after 1932), Rafał Pomorski with "Pejzaż – Śląsk" (after 1932), Marian Wodzisławski with "Zagroda" (1981) and "Pejzaż z Włoszczowej" (1983). The works of Olgierd Bierwiaczonek, still lifes and portraits, form a separate group. Other paintings that deserve a special mention are the canvas of the 'na-

Znaczną część kolekcji stanowią obrazy artystów związanych ze Śląskiem (często profesorów Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach), wśród nich m.in.: *Kamieniołom w Bóbrce. Bieszczady* (1981) Jerzego Handermadera, *Podwórko* (po 1932 roku) Romana Nowotarskiego, *Pejzaż – Śląsk* Rafała Pomorskiego (po 1921 roku), *Zagroda* (1981) i *Pejzaż z Włoszczowej* (1983) Mariana Wodzisławskiego. Odrębny zbiór tworzą prace Olgierda Bierwiaczonka – martwe natury oraz portrety. Na wyróżnienie zasługują także płótna malarzy naiwnych: Teofila Ociepki – *Przyjaźń w dżungli* i *Duch w lesie* (1966) oraz Pawła Wróbla – *Cyrk* (1978), *Koniec przystani*, *Pejzaż śląski*, *Przy ognisku*, *Zabawy na śniegu* (1979).

Obrazy zdobią wnętrza Biblioteki Śląskiej. Większą ekspozycję można oglądać w salach Benedyktynce i Albertynce. Zgromadzone zostały tam dzieła o tematyce regionalnej (nie tylko charakterystyczne pejzaże przemysłowe m.in. Rii Picco-Rückert i Katarzyny Nowak-Zagórskiej, ale również krajobrazy górskie Stefana Suberlaka i Konstantego Teodorowicza) oraz abstrakcje (Wiesława Langego i Zdzisława Poskiera).

Edward Dwurnik, *Workuta – Cmentarz* (1989)
Edward Dwurnik, "Workuta – Graveyard" (1989)

Teofil Ociepka, *Duch w lesie* (1966)
Teofil Ociepka, "Ghost in the Wood" (1966)

ive' artists: Teofil Ociepka's "Przyjaźń w dżungli" and "Duch w lesie" (1966) as well as Paweł Wróbel's – "Cyrk" (1978), "Koniec przystani", "Pejzaż śląski", "Przy ognisku", "Zabawy na śniegu" (1979).

The paintings are on display in the rooms of the Silesian Library. Larger exhibitions are located in two of them: Benedyktynka and Albertynka. Presented there are regionally themed works (and not just the all-characteristic industrial landscapes by Ria Picco-Rückert and Katarzyna Nowak-Zagórska, but also mountain landscapes by Stefan Suberlak and Konstanty Teodorowicz) and abstract paintings (by Wiesław Lange and Zdzisław Poskier).

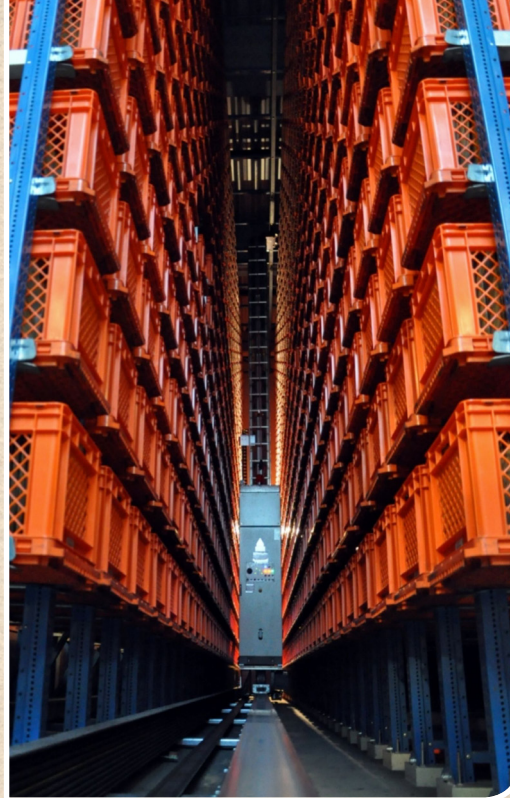
Przechowywanie zbiorów (magazyn wysokiego składowania)

Dążenie do usprawnienia pracy biblioteki – przez skrócenie czasu dostarczenia zamówionej pozycji – zdecydowało o zastosowaniu niekonwencjonalnego rozwiązania, jakim jest przechowywanie woluminów w zautomatyzowanym magazynie wysokiego składowania. Zajmuje on dwie ostatnie kondygnacje głównego budynku Biblioteki Śląskiej.

Pomieszczenie, w którym zgromadzono 16 000 pojemników zawierających najczęściej wypożyczone książki, podzielone zostało na 5 sekcji. W każdej z nich znajdują się regały tworzące konstrukcję o wysokości 8 metrów i długości 18 metrów. Pomiędzy półkami przemieszcza się 5 robotów, nazywanych Mustangami, które podają pojemniki. Duża prędkość (3 metry na sekundę), z jaką poruszają się maszyny, pozwala na odnalezienie potrzebnej pozycji w niecałe 3 minuty.

Przekazaniu woluminów bezpośrednio do wypożyczalni lub czytelnicy służy sterowany elektronicznie system transportu wewnętrznego Telelift-UniCar, złożony z wózków, sieci torów i stacji odbiorczych. System wysokiego składowania oraz metoda szybkiego przesyłania książek umożliwiają zrealizowanie zamówienia w ciągu 17 minut.

Zautomatyzowanie procesu dostarczania książki to innowacja na skalę światową. Niewiele bibliotek dysponuje podobnym zespołem urządzeń.

Storage of the collections (the high-bay storage)

In order to facilitate the work in the Library by shortening the wait time the items are stored in an unconventional, fully-automated, high-bay storage situated on two top floors of the building.

The room holds 16 000 containers with most popular volumes and is divided into five sections. Each part is fitted with shelves 8 metres high and 18 metres long. Five robots called Mustangs transport the containers. With the speed of three metres per second they are able to locate the ordered copies in less than three minutes.

These are then transported to the lending library or reading rooms with the electronically-controlled system called Telelift-UniCar, consisting of vehicles, tracks and receiving stations. The two methods combined allow for the order to be processed in as little as 17 minutes.

The automated system is a world-scale innovation. Very few libraries are so well equipped.

Śląska Biblioteka Cyfrowa

Śląska Biblioteka Cyfrowa została utworzona z inicjatywy Biblioteki Śląskiej w 2006 roku. Powstanie zasobu zainaugurowało zawarcie umowy o współpracy z Uniwersytetem Śląskim. Porozumienie o współtworzeniu ŚBC ma charakter otwarty – nadal mogą do niego przystępować instytucje i organizacje zainteresowane prezentowaniem w Internecie kulturowego dziedzictwa regionu historycznego Śląska i dzisiejszego województwa śląskiego. ŚBC współtworzy obecnie ponad 50 podmiotów (biblioteki, uczelnie państwowe i niepubliczne, muzea, archiwa i stowarzyszenia). Przedsięwzięcie koordynowane przez Bibliotekę Śląską wyróżnia oryginalna formuła organizacyjna, zakładająca pełną samodzielność instytucji w nim uczestniczących.

W ŚBC udostępniane są cyfrowe kopie cennych zabytków piśmiennictwa przechowywanych na Śląsku, materiały dydaktyczne, prace naukowe oraz zbiory bibliofilskie. Archiwalia regionalne zgrupowano w kolekcjach obejmujących piśmiennictwo Górnego Śląska, Dolnego Śląska, Śląska Cieszyńskiego, Śląska Czeskiego, Zagłębia Dąbrowskiego, regionów bielsko-bialskiego i częstochowskiego oraz Opolszczyzny. Można tu znaleźć także wiele publikacji dotyczących Kresów Wschodnich – zwłaszcza Lwowa, z którym Śląsk łączą historyczne związki.

ŚBC należy do Federacji Bibliotek Cyfrowych (ogólnopolskiej sieci bibliotek i repozytoriów internetowych), a opisy jej publikacji są indeksowane przez globalne wyszukiwarki internetowe. Od grudnia 2009 roku do publikacji ŚBC można dotrzeć za pośrednictwem portalu Europeana (www.europeana.eu), przedstawiającego cyfrowe zbiory europejskich bibliotek, archiwów i muzeów.

Strona internetowa / Website

www.sbc.org.pl

Silesian Digital Library

The Silesian Digital Library is an initiative of the Silesian Library that is carried out since 2006. Its starting point was an agreement with the University of Silesia open for other parties. This means that it was, and still is accessible for other institutions interested in presenting the cultural heritage of historical Silesia and today's Silesian Voivodeship in the Internet. At present the Silesian Digital Library unites 50 members (libraries, public and private higher education units, museums, archives and associations). It is distinguished by a unique organisational structure that grants full autonomy to its members.

The Silesian Digital Library opens access to digital copies of written materials of historical value stored in Silesia, teaching materials, scholarly publications as well as bibliophile collections. Its regional archi-

ves have been further subdivided into sections devoted to the writings from Upper Silesia, Lower Silesia, Cieszyn Silesia, Czech Silesia, Zagłębie Dąbrowskie region, Bielsko-Biała region, Częstochowa region and Opole region. Apart from these one can find numerous publications on the Eastern Borderlands as

the historical ties between this region and Silesia were quite strong.

Our Digital Library belongs to the Digital Libraries Federation (Polish network of Internet-based repositories and libraries), its catalogue entries being accessed by global search engines. Since December 2009 the collections can also be reached through the Europeana website (www.europeana.eu), which indexes digital resources of European libraries, archives and museums.

Wolontariuszki Społecznej Pracowni Digitalizacji
Volunteers from Social Digitization Studio

Społeczna Pracownia Digitalizacji Śląskiej Biblioteki Cyfrowej

W październiku 2007 roku rozpoczęła działalność Społeczna Pracownia Digitalizacji, której wyposażenie zostało ufundowane ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Mecenat 2007. Do głównych celów Pracowni należą: publikacja w formie cyfrowej zbiorów Biblioteki Śląskiej i instytucji współtworzących ŚBC, prowadzenie szkoleń, a także podnoszenie kompetencji w dziedzinie digitalizacji i mediów elektronicznych.

Trzon zespołu skanującego stanowią wolontariusze, głównie seniorzy – słuchacze Uniwersytetu Trzeciego Wieku. SPD służy więc również zachęceniu osób w wieku dojrzałym do korzystania z nowych technologii.

Pracownia prowadzona przez Bibliotekę Śląską wzbudza zainteresowanie jako innowacyjny model organizacji prac digitalizacyjnych. Jej działalność była prezentowana podczas Europejskiego Kongresu E-Inclusion 2011 w Brukseli. SPD otrzymała wyróżnienie w konkursie „Dojrzałość w sieci. Dobre praktyki”, objętym patronatem Prezydenta RP Bronisława Komorowskiego, a także pierwszą nagrodę w śląskiej edycji ogólnopolskiego konkursu Barwy Wolontariatu. Na jej wzór w 2009 roku na Pomorzu powstała druga społeczna pracownia digitalizacji, utworzona przez Miejską Bibliotekę Publiczną w Słupsku.

Social Digitization Studio of the Silesian Digital Library

The Studio commenced its activities in October 2007. Its equipment was bought with subsidies from the Ministry of Culture and National Heritage within the framework of the “Mecenat 2007” programme. The main aims of the Studio are digitization of sources provided by the Silesian Library and its partners in the project, organisation of training courses and development of competence in the domain of digitization and electronic media.

The core of the team is comprised of senior voluntary workers, mainly students of the University of Third Age. In this way, the Studio also serves the purpose of encouraging the mature age population to make wider use of new technologies.

The very innovative model of organising the digitization work raises a lot of interest. The group's activities were presented in Brussels during European Congress on E-Inclusion 2011. It received a distinction in the competition “Dojrzałość w sieci. Dobre praktyki” run under the auspices of the Polish President Bronisław Komorowski and the first prize in the Silesian edition of the voluntary work competition “Barwy Wolontariatu”. It also served as a blueprint for the second social digitization studio created in 2009 in the Pomerania region by the Municipal Library in Słupsk.

SPOŁECZNA PRACOWNIA DIGITALIZACJI W LICZBACH

450 000 skanów wykonanych przez wolontariuszy
63 przeszkolonych osób z **27** instytucji

SOCIAL DIGITIZATION STUDIO IN NUMBERS

450 000 scans prepared by volunteers
63 people from **27** institutions trained

Śląska Internetowa Biblioteka Zbiorów Zabytkowych

W Śląskiej Bibliotece Cyfrowej udostępniane są także materiały digitalizowane w ramach unijnego projektu Śląska Internetowa Biblioteka Zbiorów Zabytkowych. Kolekcja obejmuje najcenniejsze zabytki piśmiennictwa przechowywane w Bibliotece Śląskiej. Wśród unikatowych materiałów wybranych do digitalizacji znalazło się 555 starych druków (w tym 53 inkunabuły), 30 rękopisów, 350 egzemplarzy Biblioteki Teatru Lwowskiego, 634 grafiki, 607 jednostek kartograficznych, 1270 fotografii, 1000 pocztówek, 343 druki ulotne oraz 17 tytułów prasy śląskiej.

Dzięki realizacji projektu pozyskano środki na nowoczesne zaplecze sprzętowo-programowe zapewniające bezpieczeństwo zbiorów podczas skanowania oraz tworzenie wysokiej jakości plików cyfrowych, a także długoterminowe przechowywanie zasobów.

Siedziba wydawnictwa „Katolik” w Bytomiu
(fotografia, przed 1939 rokiem)

The seat of the publishing house „Katolik” in Bytom
(photograph, before 1939)

Strona internetowa / Website
<http://sibzz.bs.katowice.pl>

Katowice, ul. Dyrekcyjna (pocztówka z lat 30. XX wieku)
Katowice, Dyrekcyjna Street (postcard of 1930s)

Karty z osiemnastowiecznego rękopisu Jacoba Bohlena
Pages from Jacob Bohlen's manuscript of the 18th century

Silesian Internet Library of Rare Collections

The Silesian Digital Library makes available the materials digitalized as part of the European Project “Silesian Internet Library of Rare Collections”. This collection comprises the most valuable items stored in the Silesian Library, among them 555 old prints (including 53 incunabula), 30 manuscripts, 350 copies from the Library of the Lviv Theatre, 634 graphics, 607 cartographical items, 1270 photographs, 1000 postal cards, 343 leaflets and 17 titles of Silesian press.

The equipment bought with project money enables safe scanning, high resolution imaging, and long-term storage of the files.

IV

Biblioteka Śląska jako ośrodek kultury

ŚLĄSKI WAWRZYN LITERACKI

Od 1999 roku wszyscy zainteresowani literaturą współczesną mogą spotykać się w Klubie Dobrej Książki. W Bibliotece Śląskiej w ostatni czwartek miesiąca zaproszeni goście – krytycy literacy, badacze i znawcy literatury – przedstawiają nominacje do nagrody Śląski Wawrzyn Literacki, przyznawanej za najlepszą książkę roku. Po cyklu spotkań czytelnicy Biblioteki Śląskiej wybierają spośród rekomendowanych utworów ten, który – ich zdaniem – najbardziej zasługuje na wyróżnienie.

W I edycji Śląskiego Wawrzynu Literackiego za książkę 1999 roku uznano tom wierszy Tadeusza Różewicza *Matka odchodzi*. Nagrodę – statuetkę dłuta Zygmunta Brachmańskiego – wręczył pocie na Targach Książki we Frankfurcie prof. Jan Malicki, dyrektor Biblioteki Śląskiej. W następnych latach Śląskim Wawrzynem Literackim uhonorowano książki Czesława Miłosza, Ewy Lipskiej, Walerego Pisarka, Macieja Maleńczuka, Janusza Głowackiego, Jana Pawła II, Ryszarda Kapuścińskiego, Henryka Wańka, Jacka Dehnela, Olgi Tokarczuk, Aleksandra Nawareckiego

Olga Tokarczuk, laureatka nagrody Śląski Wawrzyn Literacki 2009

Olga Tokarczuk, winner of the Śląski Wawrzyn Literacki Award 2009

The Silesian Library as a cultural centre

ŚLĄSKI WAWRZYN LITERACKI AWARD

Since 1999 all those interested in contemporary literature may attend the Good Book Club. Every last Thursday of each month the Library hosts a meeting with literary critics, researchers and aficionados of literature who present books nominated for the annual literary award called Śląski Wawrzyn Literacki (Silesian Literary Laurel). When the series of meetings is completed from among the specialists' recommendations the readers choose the book that deserves the title of the best book of the year.

The first edition of the Prize in 1999 was concluded with the victory of Tadeusz Różewicz's volume of poetry

Podczas Targów Książki we Frankfurcie w 2000 roku Tadeusz Różewicz otrzymał z rąk prof. Jana Malickiego statuetkę Śląskiego Wawrzynu Literackiego

At the Frankfurt Book Fairs in 2000, Tadeusz Różewicz received from prof. Jan Malicki the statuette of Śląski Wawrzyn Literacki

i Zbigniewa Białasa. W 2009 roku odbyło się także głosowanie internetowe. Internauci wyróżnili publikację Beaty Nowackiej i Zygmunta Ziątka – *Ryszard Kapuściński. Biografia pisarza*.

Spotkania w Klubie Dobrej Książki to nie tylko rozmowy o tekstach zasługujących na uwagę, ale również okazja do poznania osób, które od lat obserwują i komentują polskie życie literackie. Nominacje do Śląskiego Wawrzynu Literackiego dotychczas przedstawiali m.in.: prof. Edward Balcerzan, prof. Tadeusz Bartoś, Wojciech Bonowicz, Václav Burian, prof. Przemysław Czapliński, prof. Aleksander Fiut, prof. Michał Głowiński, dr hab. Dariusz Nowacki, prof. Walery Pisarek, prof. Marta Wyka oraz Bohdan Zadura.

entitled *Matka odchodzi*. The Director of the Silesian Library, professor Jan Malicki, handed the statuette (sculpted by Zygmunt Brachmański) to the author during the Frankfurt Book Fairs. In the following years the victory went to the following authors: Czesław Miłosz, Ewa Lipska, Walery Pisarek, Maciej Maleńczuk, Janusz Głowacki, John Paul II, Ryszard Kapuściński, Henryk Waniek, Jacek Dehnel, Olga Tokarczuk, Aleksander Nawarecki and Zbigniew Białas. In 2009 apart from the regular vote, an Internet-based poll was conducted leading to the distinction of the publication by Beata Nowacka and Zygmunt Ziątek titled *Ryszard Kapuściński. Biografia pisarza*.

The meetings of the Good Book Club are more than just an opportunity to talk about noteworthy publications. They also give a chance to meet the people who have observed the Polish literary life for the last couple of decades. In the past editions the nominations were presented by prof. Edward Balcerzan, prof. Tadeusz Bartoś, Wojciech Bonowicz, Václav Burian, prof. Przemysław Czapliński, prof. Aleksander Fiut, prof. Michał Głowiński, prof. Dariusz Nowacki, prof. Walery Pisarek, prof. Marta Wyka and Bohdan Zadura among others.

KSIĄŻKI NAGRODZONE ŚLĄSKIM WAWRZYNYM LITERACKIM BOOKS AWARDED WITH ŚLĄSKI WAWRZYN LITERACKI

- 2000 – Tadeusz Różewicz, *Matka odchodzi* (1999)
- 2001 – Czesław Miłosz, *To* (2000)
- 2002 – Ewa Lipska, *Sklepy zoologiczne* (2001)
- 2003 – Walery Pisarek, *Nowa retoryka dziennikarska* (2002)
- 2004 – Maciej Maleńczuk, *Chamstwo w Państwie* (2003)
- 2005 – Janusz Głowacki, *Z głowy* (2004)
- 2006 – Jan Paweł II, *Pamięć i tożsamość* (2005)
- 2007 – Ryszard Kapuściński, *Ten Inny* (2006)
- 2008 – Henryk Waniek, *Sprawa Hermesa* (2007)
- 2009 – Jacek Dehnel, *Balzakiana* (2008)
- 2010 – Olga Tokarczuk, *Prowadź swój pług przez kości umarłych* (2009)
- 2011 – Aleksander Nawarecki, *Lajerman* (2010)
- 2012 – Zbigniew Białas, *Korzeniec* (2011)

Wręczenie nagród w konkursie Śląska Fotografia Prasowa (2011)
Award Ceremony of the Silesian Press Photography Contest (2011)

ŚLĄSKA FOTOGRAFIA PRASOWA

Biblioteka Śląska od 2003 roku ogłasza konkurs Śląska Fotografia Prasowa. W rywalizacji uczestniczy kilkudziesięciu fotoreporterów z województw śląskiego, dolnośląskiego i opolskiego, a także z regionu morawsko-śląskiego (od 2009 roku, gdy do organizacji przedsięwzięcia włączył się Syndykat Dziennikarzy Republiki Czeskiej). Celem konkursu jest nie tylko wybór fotografii doskonałych pod względem artystycznym i warsztatowym, ale także integracja środowiska twórczego oraz ukazanie zmieniającego się obrazu Śląska.

W skład jury Śląskiej Fotografii Prasowej wchodzi m.in.: prof. Jan Malicki – dyrektor Biblioteki Śląskiej, prof. Marian Oslislo, a także przedstawiciele Syndykatu Dziennikarzy Republiki Czeskiej w Ostrawie oraz Związku Polskich Artystów Fotografików.

Jury konkursu Śląska Fotografia Prasowa (2011),
od lewej: Piotr Zaczekowski, Witold Engländer, Katarzyna Łata-Wrona, Zbigniew Podsiadło, prof. Marian Oslislo
Jury of the Silesian Press Photography Contest (2011).
From the left: Piotr Zaczekowski, Witold Engländer, Katarzyna Łata-Wrona, Zbigniew Podsiadło, prof. Marian Oslislo

THE SILESIA PRESS PHOTOGRAPHY CONTEST

Since 2003 the Library organises the Silesian Press Photography Contest. Several dozens of journalists from the Silesian Voivodeship, Lower Silesian Voivodeship and Opolskie Voivodeship as well as from the Moravian-Silesian Region (the latter since 2009 when the organising committee was joined by the Syndicate of Czech Journalists) take part annually. It is the goal of the competition to not only promote artistically and technically perfect photographs, but also to integrate the creative circles and to present the changing picture of Silesia.

The jury is comprised of professor Jan Malicki – Director of the Silesian Library, professor Marian Oslislo as well as representatives of the Syndicate of Czech Journalists in Ostrava and the Association of Polish Art Photographers.

Works that qualify to the finals are exhibited in the main hall of the Silesian Library. The visitors can vote and thus decide on the Readers Prize. The jury, in turn, awards three main prizes and since 2010 an extra

Prace zakwalifikowane do finału prezentowane są w holu głównym Biblioteki Śląskiej. Osoby oglądające wystawę, biorąc udział w głosowaniu, wybierają zdjęcie, które otrzymuje Nagrodę Czytelników Biblioteki Śląskiej. Jury konkursu przyznaje trzy nagrody główne, a także – od 2010 roku – Nagrodę im. Jana Suchana. W 2011 roku po raz pierwszy wręczono Wielki Splendor Śląskiej Fotografii Prasowej, honorujący twórców o ogromnym dorobku.

Wśród zwycięzców kolejnych edycji konkursu Śląska Fotografia Prasowa znajdują się uznani fotoreporterzy, współpracujący na co dzień z prasą regionalną i ogólnopolską, m.in.: Józef Wolny, Marta Błażejowska, Tomasz Jodłowski, Arkadiusz Gola, Radosław Kaźmierczak, Jacenty Dędek, Roman Koszowski oraz Ireneusz Dorożański.

VII Międzynarodowy Przegląd Ekslibrisu Drzeworytniczego i Linorytniczego im. Pawła Stellera (2010)

7th International Review of Woodcutter's and Linoleum Ex-Libris Print named after Paweł Steller (2010)

MIĘDZYNARODOWY PRZEGŁĄD EKSLIBRISU DRZEWORYTNICZEGO I LINORYTNICZEGO IM. PAWŁA STELLERA

Przeglądy ekslibrisu odbywają się w Katowicach już od 1992 roku. Organizatorem dwóch pierwszych edycji (1992, 1996) była Wojewódzka Biblioteka Publiczna, a następnych (2001, 2004, 2006, 2008, 2010) – Biblioteka Śląska, kontynuująca zadanie popularyzowania tradycyjnych technik graficznych i podtrzymywania zwyczaju oznaczania księgozbiorów znakami własnościowymi.

Spotkania twórców cieszą się uznaniem grafików w Polsce i za granicą. W dotychczasowych edycjach uczestniczyło kilkuset autorów ekslibrisów z ponad 80 krajów Europy, Azji i Ameryki. Nadesłane prace oceniane są przez jury, w którego skład wchodzi artyści, profesoria Akademii Sztuk Pięknych, a także historycy sztuki. Oceniają oni oryginalność pomysłu, technikę oraz doskonałość wykonania. Ekslibrisy zakwalifikowane do finału prezentowane są na wystawie oraz w katalogu, a następnie trafiają do zbiorów graficznych Biblioteki Śląskiej.

prize named after Jan Suchan. In 2011 the first Wielki Splendor Śląskiej Fotografii Prasowej [Great Marvel of Silesian Press Photography] was awarded to honour artists with outstanding creative output.

Among the winners of the prizes are established photo journalists who work for regional and national press, such as Józef Wolny, Marta Błażejowska, Tomasz Jodłowski, Arkadiusz Gola, Radosław Kaźmierczak, Jacenty Dędek, Roman Koszowski or Ireneusz Dorożański.

INTERNATIONAL REVIEW OF WOODCUTTER'S AND LINO-LEUM EX-LIBRIS PRINT NAMED AFTER PAWEŁ STELLER

The ex-libris reviews have taken place in Katowice since as early as 1992. The first two editions (in 1992 and 1996) were organised by the Voivodeship Public Library and the remaining ones (in 2001, 2004, 2006, 2008 and 2010) by the Silesian Library with the aim of cultivating and propagating the traditional graphical forms and the custom of marking personal library assets with bookplates.

The meetings are highly regarded by authors from Poland and abroad. The editions up to date have gathered several hundred artists from 80 countries of Europe, Asia and Americas. The ex-libris are reviewed by the jury consisting of artists, professors of the Academy of Fine Arts and art historians. The criteria taken into account are originality, technique and workmanship. The works that qualify to the finals make their way to the exhibition, the catalogue, and, finally, to the graphical collection of Silesian Library.

Wystawa Jerzy Giedroyc
i Dziupla „Kultura” (2009)
Exhibition Jerzy Giedroyc
and the Hollow
of „Kultura” (2009)

WYSTAWY

Wnętra trzech budynków Biblioteki Śląskiej stale służą jako miejsca ekspozycji o różnicowanym charakterze i dużej rozpiętości tematycznej. Znaczącą część propozycji wystawowej stanowią pokazy przygotowywane na podstawie zbiorów księżnicy. Często organizowane są wystawy okolicznościowe związane z istotnymi wydarzeniami kulturalnymi i rocznicami. W ten sposób upamiętniono powstanie Solidarności czy 90. urodziny Tadeusza Różewicza. Warto wspomnieć także cykle wystaw poświęconych (często zapomnianym) postaciom, które odegrały ważną rolę w dziejach regionu.

Ekspozycje stwarzają możliwość zobaczenia wybranych kolekcji bibliotecznych. Przedstawiane są przede

EXHIBITIONS

Three buildings of the Library are constantly used as exhibition spaces for works of various techniques and a wide thematic range. A lion's share of such exhibitions is based on the collections of the Library. Apart from these, exhibitions marking important cultural events and anniversaries are organised for such occasions as the anniversary of Solidarity movement formation or the 90th birthday of Tadeusz Różewicz. We should also mention regular exhibitions devoted to the (often half-forgotten) people who played an important role in the life and development of our region.

Exhibitions create an opportunity to see selected library collections. We tend to choose such works that not only possess some educational value, but are also

Wystawa Stany Zjednoczone
Ameryki w polskiej historiografii
i publicystyce 1764–1919 (2009)
Exhibition *The United States
of America in Polish
Historiography and Journalism
1764–1919* (2009)

Wystawa *Mistrzowie ilustracji* (2010), przygotowana przez Wydawnictwo Dwie Siostry

Exhibition *Masters of Illustration* (2010), presented by the publishing house Dwie Siostry

wszystkim zbiory, które mają nie tylko wartość poznawczą, ale są również atrakcyjne pod względem wizualnym, takie jak chociażby plakaty filmowe, grafika czy dawne widokówki. Odbývają się też pokazy cymeliów Biblioteki Śląskiej. Częstymi tematami wystaw są: historia książki, typografia i sztuka edytorska. Szczególną wagę przywiązuje się do popularyzowania osiągnięć w dziedzinie projektowania książek dla dzieci.

Na osobne wyróżnienie zasługują wystawy prac nadesłanych na konkursy: Śląska Fotografia Prasowa oraz Międzynarodowy Przegląd Ekslibrisu Drzeworytniczego i Linorytniczego im. Pawła Steller, a także prezentacja książek nominowanych do nagrody Śląski Wawrzyn Literacki.

Współpraca z innymi ośrodkami kultury, stowarzyszeniami oraz placówkami badawczymi pozwala na przygotowanie wystaw interdyscyplinarnych, o zróżnicowanej tematyce, a przy tym odznaczających się wysokim poziomem merytorycznym.

attractive aesthetically, such as film posters, graphics or old postal cards. We also organise separate exhibitions of most precious Library books. Common thematic exhibitions include such topics as book history, typography and the editorial art with special attention paid to the art of publishing children's books.

As was mentioned above, the finalists of contests (Silesian Press Photography Award, International Review of Woodcutter's and Linoleum Ex-Libris Print named after Paweł Steller) and books nominated for Śląski Wawrzyn Literacki are also separately exhibited.

Thanks to the cooperation with other cultural centres and institutions as well as research facilities we are able to offer exhibitions of interdisciplinary character on a wide range of topics. In all cases we take pride in the high professional level of our undertakings.

Wystawa *Przybyli, odeszli... są: Żydzi polscy* (2011)
Exhibition *They came, they gone... they are: Polish Jews* (2011)

Działalność naukowa

SPOTKANIA NAUKOWE

Biblioteka Śląska organizuje (samodzielnie bądź we współpracy z ośrodkami badawczymi) konferencje o zasięgu lokalnym, ogólnopolskim, a także międzynarodowym.

Przedmiotem spotkań naukowych w śląskiej księżnicy są często problemy współczesnego bibliotekarstwa, jak również zagadnienia dotyczące wiedzy o książce i edytorstwa. Od 2004 roku organizowane są Katowickie Prezentacje Biblioteczne, podczas których – obok różnorodnych imprez popularyzujących czytelnictwo wśród dzieci – odbywa się sesja z udziałem znawców literatury dla młodego odbiorcy. Ogólnopolskie konferencje naukowe z cyklu „Sztuka i edukacja, edukacja przez sztukę” towarzyszą Festiwalowi Ekspresji Dziecięcej i Młodzieżowej –

Research activities

SCHOLARLY MEETINGS

Silesian Library organises and co-organises conferences of local, interregional and international character.

Many such meetings are devoted to the problems of contemporary librarianship, as well as questions of library science and publishing. Katowice Library Presentations take place every year since 2004. During these presentations, beside manifold events aimed at promoting readership among children, there are sessions with specialists in the field of children and young adult writing. There is also a cycle of conferences entitled: “Sztuka i edukacja,

Konferencja „Książka dla dzieci – jak to się robi” (2012)
Conference “A Book for Children – How to Do It” (2012)

Prelekcja dra Guida Laura Parisiego pt. „U progu włoskiego Renesansu. Inspiracje i aspekty społeczno-kulturowe” (2012)
Dr Guido Lauro Parisi's lecture: “On the verge of Italian Renaissance. Inspirations and socio-cultural aspects” (2012)

przygotowywanemu wspólnie z Instytutem Pedagogiki Uniwersytetu Śląskiego.

Odrębną grupę tworzą sympozja poświęcone działalności instytucji kultury. Biblioteka Śląska brała udział w organizacji Kongresu Kultury Województwa Śląskiego 2010 oraz konferencji „Twórca a polityka kulturalna samorządów w województwie śląskim” (2011).

Warto wspomnieć o – współrealizowanych przez Bibliotekę Śląską – przedsięwzięciach służących propagowaniu wzorów poprawnego języka (m.in. Ogólnopolskie Dyktando – 2009; Dyktando Mistrzów – 2010;

Międzynarodowa konferencja naukowa pt. „Łącząc tradycję z wyzwaniami współczesności” (2011)
International academic conference “Sorbs between the Tradition and New Challenges” (2011)

Ambasador Polszczyzny – 2008, 2011). Do najważniejszych z nich należał Kongres Języka Polskiego, obradujący od 4 do 6 maja 2011 roku w Katowicach, który był pierwszym spotkaniem z międzynarodowego cyklu „Języki narodowe w zjednoczonej Europie”.

Szczególnie liczne są konferencje z dziedziny nauk humanistycznych. Wśród nich istotne miejsce zajmują sesje naukowe (przygotowywane wraz z Instytutem Filologii Germańskiej Uniwersytetu Śląskiego) poświęcone twórczości wybitnych autorów europejskich związanych z regionem (takich jak Jakub Böhme, Joseph von Eichendorff, Gerhart Hauptmann czy Henryk Bereska) oraz problematyce wielokulturowości Śląska. Tej tematyki dotyczyły także spotkania Salonu Małych Ojczyzn – Śląsk (współtworzonego przez Bibliotekę Śląską), towarzyszące 15. Targom Książki w Krakowie.

edukacja przez sztukę” [Art and education, education through art] that accompanies the National Festival of Children’s Artistic Expression organised together with the University of Silesia, Institute of Education.

Well deserving a separate mention are the conferences devoted to the activities of cultural institutions. The Library helped organise The Silesian Voivodeship Culture Congress of 2010 and the conference “Twórca a polityka kulturalna samorządów w województwie śląskim” [2011, The author and the cultural policy of local government in the Silesian Voivodeship].

As another facet of educational activity we need to mention all the efforts invested in the promotion of correct patterns of linguistic behaviour (the co-organisation of the Polish National Dictation in 2009, the Masters’ Dictation in 2010 and the Ambassador of the Polish Language events in 2008 and 2011). But perhaps the most important of these was the Polish Language Congress held in Katowice on 4–6 May 2011 as the first meeting of an international cycle called ‘National languages in the united Europe’.

Statistically, the most common conferences are those in the humanities and especially the ones prepared in cooperation with the University of Silesia, Institute of Germanic Languages on outstanding European writers associated with our region (such as Jakub Böhme,

Konferencja dla nauczycieli pt. „Edukacja imigrantów” (2011)
Conference for teachers “Education of Immigrants” (2011)

Joseph von Eichendorff, Gerhart Hauptmann or Henryk Bereska) and on the problem of Silesian multiculturality. This last topic was also the running theme of the Salon of Local Homelands: Silesia prepared with the help of Silesian Library for the 15th Book Fair in Kraków.

SPOTKANIA EDUKACYJNE

Śląska ksiąźnica jest organizatorem wielu imprez edukacyjnych adresowanych do szerokiego grona odbiorców. Rozwijaniu aktywności artystycznej dzieci służy zwłaszcza Ogólnopolski Festiwal Ekspresji Dziecięcej i Młodzieżowej, będący przedsięwzięciem realizowanym od 2003 roku przez Bibliotekę Śląską oraz Instytut Pedagogiki Uniwersytetu Śląskiego we współpracy z uczelniami wyższymi i instytucjami kultury. Coroczny przegląd twórczości dziecięcej obejmuje: występy muzyczne i taneczne, spektakle teatralne, a także wystawy prac plastycznych oraz prezentacje literackie. Pokazom artystycznym towarzyszą warsztaty – zarówno dla młodych twórców, jak i osób pracujących z nimi na co dzień. Ważnym celem Festiwalu – obok zwrócenia uwagi na znaczenie działań artystycznych w rozwoju dzieci (również tych o specjalnych potrzebach edukacyjnych) – jest integracja środowiska badaczy zajmujących się problematyką dziecięcej ekspresji twórczej, nauczycieli i terapeutów.

W Bibliotece Śląskiej odbywa się też koncert finałowy Wojewódzkiego Festiwalu Muzycznego „Młody Amadeusz” (organizowanego od 2007 roku przez Stowarzyszenie Ognisk Edukacyjno-Artystycznych Amadeusz). Impreza sprzyja promocji młodych muzyków (uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych i średnich).

Miejszem całorocznych spotkań kulturalnych i edukacyjnych jest również Dział Integracyjno-Biblioterapeutyczny Biblioteki Śląskiej przy ul. Ligonii 7. W agendzie prowadzone są zajęcia arteterapeutyczne dla osób niepełnosprawnych, warsztaty dla dzieci (m.in. literackie i przyrodnicze), organizowane są imprezy popularyzujące kulturę muzyczną, a także prelekcje.

Warsztaty plastyczne w Dziale Integracyjno-Biblioterapeutycznym Biblioteki Śląskiej
Artistic workshops in the Integration and Bibliotherapy Department of Silesian Library

EDUCATIONAL MEETINGS

The Library organises a range of educational activities addressed to a very wide audience. Children are encouraged to develop their artistic sensitivity during the Festival of Children's Artistic Expression organised every year since 2003 in cooperation with the University of Silesia, Institute of Education and

other higher education units and cultural institutions. The annual show of children's creativity comprises musical and dance presentations, theatrical pieces, as well as visual arts and literary presentations. The shows are accompanied by workshops for the young creators and those who work with them. It is an important aim of the Festival (obviously apart from pinpointing the great importance of creative activities for the development of healthy and special needs children) to integrate the community of researchers committed to the problems of children's creative expression with teachers and therapists.

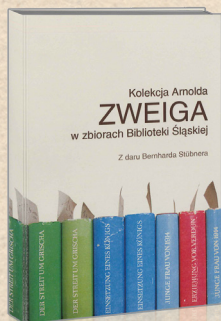
It is on the premises of the Silesian Library that the final concert of the Voivodeship Musical Competition "Young Amadeusz" takes place. The event is organised annually from 2007 by the Association of Art and Educational Centres 'Amadeusz' and it helps to promote young musicians (students of primary and secondary schools).

All year-round activities are also to be found in the Integration and Bibliotherapy Department in the building at Ligonii 7. The agenda consists of arteterapy meetings for the disabled, workshops for children (among others literary and biology workshops), music promoting events and lectures.

WYDAWNICTWA BIBLIOTEKI ŚLĄSKIEJ

Charakter publikacji śląskiej księżnicy wyznaczony jest w dużej mierze przez jej zadania statutowe – jako biblioteki naukowej i regionalnej. Dlatego do najważniejszych wydawnictw należą bibliografie rejestrujące materiały dotyczące Śląska oraz katalogi i inwentarze prezentujące jej bogate i różnorodne zbiory.

Od 1963 roku opracowywana jest „Bibliografia Śląska”, a od 1999 roku jej kontynuacja – „Bibliografia Województwa Śląskiego”. Dziejom katowickiej księżnicy poświęcony jest obszerny katalog wystawy jubileuszowej – *80 lat Biblioteki Śląskiej*, opracowany przez Teresę Roszkowską. Cenne kolekcje prezentują przede wszystkim pozycje z serii wydawniczej Silesianka Przedstawia, m.in.: *Judaika...* (2000), *Literatura numizmatyczna...* (2002), *Księgozbiór Kazimierza Smogorzewskiego...*

(2002), *Druki polskie z oficyny Kornów i Zygmunta Schlettera we Wrocławiu...* (2003), *Kolekcja Oddziału Śląskiego Polskiego Związku Chórów i Orkiestr...* (2005, cz. 1 i 2009, cz. 2), *Kolekcja Arnolda Zweiga...* (2010) oraz *Księgozbiór prof. Andrzeja Kunisza...* (2011). Nakładem Biblioteki Śląskiej ukazują się także okolicznościowe zestawienia

bibliograficzne, dotyczące wydarzeń o wymiarze ponadlokalnym (np. *Kopalnia „Wujek”, 16 grudnia 1981. Bibliografia za lata 1981–2011*) czy bibliografie zawartości czasopism (np. *Guliwer 1991–2002*).

Ciekawe i bogate w ilustracje są katalogi i inwentarze unikatowych zbiorów specjalnych. Publikacja *Tylko z Polską* (2008) przedstawia reprodukcje plebiscytowych druków ulotnych. Z kolei kolekcje ikonograficzne stały się podstawą do przygotowania albumów kart pocztowych (*Spotkajmy się we Lwowie. Pocztowniki z Kresów Wschodnich; Miasto zachwycającego szczegółu. Katowice na dawnej pocztówce; Górny Śląsk na dawnej pocztówce*),

THE LIBRARY AS A PUBLISHING HOUSE

To a large extent the publishing activity of our Library is determined by its statutory aims as a scientific and public facility. The most important materials to be published are therefore bibliographies of materials regarding our region and catalogues and inventories documenting the Library's wealth.

Since 1963 we publish “Bibliografia Śląska” re-titled in 1999 as “Bibliografia Województwa Śląskiego”. A comprehensive catalogue for our 80th anniversary exhibition was prepared by Teresa Roszkowska. Precious collections are presented in the series *Silesianka Przedstawia* with *Judaika...* (2000), *Literatura numizmatyczna...* (2002), *Księgozbiór Kazimierza Smogorzewskiego...* (2002), *Druki polskie z oficyny Kornów i Zygmunta Schlettera we Wrocławiu...* (2003), *Kolekcja Oddziału Śląskiego Polskiego Związku Chórów i Orkiestr...* (part one in 2005 and part two in 2009), *Kolekcja Arnolda Zweiga...* (2010), *Księgozbiór prof. Andrzeja Kunisza...* (2011) and others. Two more areas of our

publishing activities include commemorative bibliographies on important national events (such as *Kopalnia “Wujek”, 16 grudnia 1981. Bibliografia za lata 1981–2011*) and bibliographies of magazine content (e.g. *Guliwer 1991–2002*).

Catalogues and inventories of unique special collections are usually very interesting and richly illustrated. *Tylko z Polską* (2008) reproduces leaflets of the Silesian Plebiscite. Iconographic works, in turn, became basis of several albums with postal cards (*Spotkajmy się we Lwowie. Pocztowniki z Kresów Wschodnich; Miasto zachwycającego szczegółu. Katowice na dawnej pocztówce; Górny Śląsk na dawnej pocztówce*), photographs (*Biedaszyby w obiektywie Maxa Steckla*) and ex-librises (*Signum libri decorum. Kolekcja ekslibrisów Jana Sakwerdy...*). It is also worth to mention the portfolio of 39 woodblocks by the Japanese artist Kono Bairai

fotografii (*Biedaszyby w obiektywie Maxa Sieckla*) i ekslibrisów (*Signum libri decorum. Kolekcja ekslibrisów Jana Sakwerdy...*). Warto również wspomnieć starannie wydaną tekę *Kacho-ga – Kwiaty i ptaki* (2010) z reprodukcjami 39 drzeworytów japońskiego twórcy Kono Bairai (1844–1895).

Album drzeworytów Kono Bairai *Kacho-ga – Kwiaty i ptaki* (2010)
Kono Bairai's album of woodcuts *Kacho-ga – Flowers and Birds* (2010)

Istotne miejsce w planie wydawniczym śląskiej księżnicy zajmują publikacje naukowe. W serii Folia Scientica Bibliothecae Silesianae ukazują się opracowania, których przedmiotem są zagadnienia mało znane szerokiemu gronu odbiorców. Na szczególną uwagę zasługują prace Barbary Maresz poświęcone więzom łączącym Lwów i Katowice przed II wojną światową: *Ze Lwowa do Katowic. Przedwojenne księgozbiory lwowskie i kresowe w Bibliotece Śląskiej* (2002); *Źródła do dziejów Biblioteki Śląskiej w Archiwum Ossolineum* (2008), a także unikatowej kolekcji egzemplarzy teatralnych, przechowywanej w zbiorach specjalnych (*Biblioteka Teatru Lwowskiego...*, dwie części inwentarza z 2004 i 2011 roku).

W serii Folia Scientica Bibliothecae Silesianae wydano też monografię Marty Kasproskiej-Jarczyk *Wokół Gentis Silesiae annales Joachima Cureusa* (2011), będącą pierwszym pełnym opracowaniem kontrowersyjnego dzieła historiograficznego, często przywoływanego przez badaczy historii i kultury Śląska.

Wśród prac naukowych warto wymienić także zbiory szkiców na temat twórczości Henryka Bereski i Horsta Bienka oraz monumentalne opracowanie

(1844–1895) edited with great attention to detail and published as *Kacho-ga – Kwiaty i ptaki* (2010).

Scholarly materials occupy a very important position in our publishing agenda. The series Folia Scientica Bibliothecae Silesianae collects volumes on less explored topics. Here, the works of Barbara Maresz, studying the links between Lviv and Katowice before World War II, deserve special attention. These are: *Ze Lwowa do Katowic. Przedwojenne księgozbiory lwowskie i kresowe w Biblio-*

tece Śląskiej (2002); *Źródła do dziejów Biblioteki Śląskiej w Archiwum Ossolineum* (2008). She also authored two parts of the inventory *Biblioteka Teatru Lwowskiego* (2004, 2011) documenting the unique Lviv theatrical volumes, part of Silesian Library's special collection.

Miasto zachwycającego szczegółu. Katowice na dawnej pocztówce (2007)
The City of an Enchanting Detail. Katowice in Old Postcards (2007)

Folia Scientica Bibliothecae Silesianae also contains the monograph by Marta Kasprowska-Jarczyk *Wokół Gentis Silesiae annales Joachima Cureusa* (2011), the first full edition of the controversial historiographic work oft-cited by the researchers of Silesian history and culture.

Wspólnota pamięci. Studia z dziejów kultury ziem wschodnich dawnej Rzeczypospolitej (2006). Dopelnieniem publikacji literaturoznawczych są edycje tekstów dawnych, np. *Starosta weselny. Zbiór przemówień, piosnek i wierszy* Józefa Gallusa (2008).

W kręgu wydawnictw dotyczących szeroko pojętej kultury Śląska mieszczą się opracowania biograficzne (m.in. cykl *Śląscy uczeni. O tych, co odeszli; Przekraczając granicę... Krystyna Bochenek... In memoriam*), wspomnienia osób podejmujących działalność ważną dla społeczności lokalnych

(*Dubielowie z Królewskiej Huty* Pawła Dubiela, *Wspomnienia z lat walki o polski Śląsk* Elżbiety Lubos).

Osobną grupę tworzą wydawnictwa towarzyszące konkursom organizowanym przez Bibliotekę Śląską: katalogi wystaw Śląskiej Fotografii Prasowej oraz albumy zbierające prace zakwalifikowane

do finałów Międzynarodowych Przeglądów Ekslibrisu Drzeworytniczego i Linorytniczego im. Pawła Stellera.

W dorobku edytorskim Biblioteki Śląskiej można znaleźć również literaturę piękną, która wydawana jest m.in. w serii *Polonica* – obejmującej wartościowe teksty związane z krajem, ale powstałe poza jego granicami. W serii tej w 2011 roku ukazał się wybór wierszy *Powrót do jabłek* Janiny Katz, pisarki urodzonej w Krakowie, której twórczość w języku duńskim oraz prace przekładowe są wysoko cenione w Danii.

W śląskiej ksiąźnicy mieści się redakcja „Guliwera” – czasopisma o książce dla dziecka, a także „Zarania Śląskiego” (seria druga) – periodyku naukowego, ukazującego się od 1908 roku. Od 2010 roku Biblioteka jest współwydawcą miesięcznika społeczno-kulturalnego „Śląsk”.

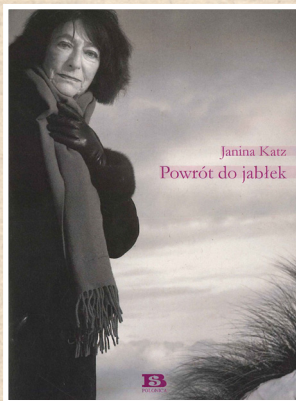
Other scholarly publications include the edited volumes of papers on the creative oeuvre of Henryk Bereska and Horst Bienek as well as the monumental volume *Wspólnota pamięci. Studia z dziejów kultury ziem wschodnich dawnej Rzeczypospolitej* (2006). The literary publications are complemented by editions of historical texts such as *Starosta weselny. Zbiór przemówień, piosnek i wierszy* by Józef Gallus (2008).

As far as local culture is concerned we have published several biographical volumes, among them the series *Śląscy uczeni. O tych, co odeszli* and *Przekraczając granicę... Krystyna Bochenek... In memoriam* as well as memoirs of people whose activities were influential upon the local communities (Paweł Dubiel's *Dubielowie z Królewskiej Huty*, Elżbieta Lubos's *Wspomnienia z lat walki o polski Śląsk*).

The contests organised by the Library have their own publications. These are catalogues of exhibitions of the Silesian Press Photography and the albums containing works qualified for the finals of International Review of Woodcutter's and Linoleum Ex-Libris Print.

Also literary works can be found in our editorial output: the *Polonica* series publishes valuable texts of Polish character but written abroad. In 2011 it brought out Janina Katz's *Powrót do jabłek*. The author was born in Kraków, but emigrated to Denmark where her original work in Danish and her translations are highly praised.

Finally, the Library also holds the offices of “Guliwer”, the journal devoted to children's books and “Zaranie Śląskie” (series two), a scientific periodical published since 1908. Since 2010 the Silesian Library is co-publisher of the social and cultural magazine “Śląsk”.

VI

Usługi

USŁUGI INFORMACYJNE

Biblioteka Śląska proponuje bogatą ofertę usług informacyjnych:

- informacje biblioteczne, katalogowe oraz poradnictwo bibliograficzne i metodyczne,
- opracowanie zestawień tematycznych, wyszukiwanie informacji rzeczowych i przygotowanie materiałów ze zbiorów Biblioteki Śląskiej na określony temat,
- sporządzanie zestawień bibliograficznych na podstawie różnorodnych źródeł, w tym: internetowych baz danych, katalogów innych bibliotek oraz zasobów bibliotek cyfrowych.

Services

INFORMATION SERVICES

The Silesian Library offers a wide range of information services:

- providing library information, catalogue information as well as bibliography and research methodology consultations,
- preparing topical bibliographies, running specific information queries and thematic selection of materials from Library resources,
- thematic bibliographical searches based on varied sources, including Internet databases, catalogues of other libraries and resources of digital libraries.

Sekcja Informacji Naukowej
Scientific Information Section

tel.: (+48) 32 208 37 40

fax: (+48) 32 208 37 20

e-mail: info@bs.katowice.pl

USŁUGI REPROGRAFICZNE

W Bibliotece Śląskiej można zamówić wykonanie:

- mikrofilmowych kopii negatywowych, pozytywowych oraz kopii diazo,
- kopii kserograficznych z mikrofilmu negatywowego i pozytywowego,
- kopii cyfrowych z oryginału (kolorowych lub czarno-białych, w formacie A4 i A3),
- skanów mikrofilmów czarno-białych,
- skanów oryginałów,
- wydruków cyfrowych czarno-białych lub kolorowych (w formacie A4 i A3).

KONSERWACJA

Biblioteka Śląska świadczy następujące usługi w zakresie konserwacji zbiorów bibliotecznych i archiwalnych:

- dezynfekcja gazem Rotanox w komorze fumigacyjnej,
- badania mikrobiologicznej czystości dokumentów,
- ekspertyza stanu zachowania dokumentów papierowych (bez wyceny i określenia wartości merytorycznej).

Komora fumigacyjna
Fumigation chamber

Pracownia digitalizacji
Digitization studio

REPROGRAPHIC SERVICES

The Library offers the following reprographic services:

- negative, positive and diazo copies from microfilms,
- photocopies from negative and positive microfilms,
- digital copies of black and white or colour originals (size A4 and A3),
- scans of black and white microfilms,
- print scans,
- black and white or colour digital prints (size A4 and A3).

CONSERVATION SERVICES

The Library offers the following conservation services of collections and archives:

- disinfection with Rotanox gas in fumigation chambers,
- microbiological examination of documents,
- expert assessment of documents' condition (without value appraisal).

Szczegółowych informacji na temat usług reprograficznych i konserwacyjnych oraz cennika udziela Dział Ochrony, Konserwacji i Archiwizacji Zbiorów.

Details and prices are available in the Preservation, Conservation and Archivization Department.

tel.: (+48) 32 208 38 62, (+48) 32 208 37 02

fax: (+48) 32 208 37 20

e-mail: archiw@bs.katowice.pl

WYNAJEM SAL

Biblioteka Śląska oferuje do wynajęcia dwie klimatyzowane sale: seminaryjną – Benedyktynkę oraz audytoryjną – Parnassos. Obie wyposażone są w urządzenia audiowizualne i projekcyjne. Sala Benedyktynka może pomieścić około 50 osób. Zainstalowano w niej nagłośnienie konferencyjne, które umożliwia swobodną komunikację. W audytorium Parnassos znajdują się 123 miejsca siedzące. Do dyspozycji jest również bezprzewodowy system tłumaczeń symultanicznych.

W obu salach mogą odbywać się spotkania o różnorodnym charakterze: konferencje, szkolenia, prelekcje, a także koncerty. W kawiarni przylegającej do sali Parnassos istnieje możliwość wydania bankietu.

Szczegółowych informacji na temat wynajmu pomieszczeń Biblioteki Śląskiej udziela Dział Administracyjno-Organizacyjny.

Details and pricing are available in the Administration Department.

tel.: (+48) 32 208 38 72, (+48) 32 208 37 32,
(+48) 32 208 38 21
fax: (+48) 32 208 37 28
e-mail: adm@bs.katowice.pl

Audytorium Parnassos
Lecture room Parnassos

ROOM RENTAL

The rental offer of the Silesian Library consists of two air-conditioned rooms: a seminar room – Benedyktynka and a lecture room – Parnassos, both equipped for audio-visual presentations. Benedyktynka accommodates 50 people and has a speaker system installed that enables hassle-free communication. Parnassos has 123 seats and wireless simultaneous interpreting facilities.

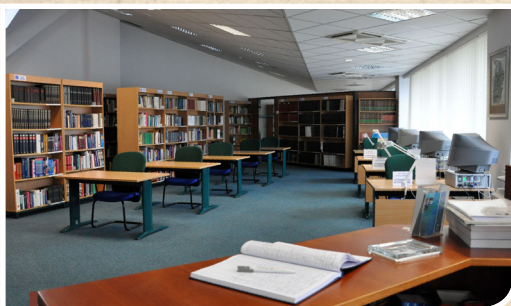
Both of these rooms are perfectly fit for any kind of conference, training, lecture and for some concerts. The Café adjacent to Parnassos enables prospective organisers to hold a banquet.

Sala konferencyjna Benedyktynka
Seminar room Benedyktynka

Hol główny
Main hall

Informatorium
Information Room

ZWIEDZANIE BIBLIOTEKI ŚLĄSKIEJ

Zorganizowane grupy mogą nieodpłatnie skorzystać z możliwości oprowadzenia po Bibliotece Śląskiej w ustalonym wcześniej terminie. Program wycieczki obejmuje zwiedzanie agend czytelniczych, zapoznanie się z bibliotecznym systemem komputerowym oraz katalogami tradycyjnymi, a także obejrzenie wystawy prezentowanej w holu głównym.

Terminy zwiedzania należy uzgodnić z Sekcją Informacji Naukowej.

Dates of tours should be agreed upon with the Information Science Section.

tel.: (+48) 32 208 37 40, (+48) 32 208 37 41

fax: (+48) 32 208 37 20

e-mail: info@bs.katowice.pl

TOURS OF THE SILESIAN LIBRARY

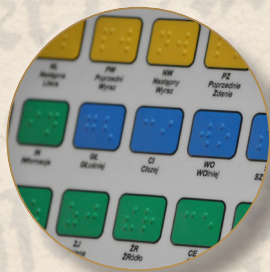
Organised groups may take a free guided tour of the Library on an agreed date. The tour includes visiting the reading rooms, the exhibition in the main hall and a presentation of the computer system.

Czytelnia Zbiorów Śląskich
Silesian Collections Reading Room

Czytelnia Czasopism Bieżących
Current Periodicals Reading Room

VII

Informacje dla odwiedzających

UDOGODNIENIA

Nowoczesny gmach Biblioteki Śląskiej jest przyjazny dla osób niepełnosprawnych. Podjazd prowadzący do wejścia głównego, poręcze przy schodach, a także automatycznie otwierane drzwi umożliwiają swobodny dostęp do budynku. Można również wykorzystać wejście (także z podjazdem) od strony parkingu. Wewnątrz gmachu są dwie przestronne windy, a na każdym piętrze znajdują się pomieszczenia sanitarne przystosowane dla osób niepełnosprawnych.

Biblioteka Śląska jest wyposażona w sprzęt wspomagający odczytywanie tekstów. Osoby słabowidzące i niewidome mogą w Informatorium skorzystać z Auto-Lektora – prostego w obsłudze urządzenia (składającego się ze skanera, modułu generującego mowę syntetyczną i programu do rozpoznawania znaków), które pozwala na zeskanowanie i odsłuchanie wybranego tekstu, a także skopiowanie plików dźwiękowych na własny nośnik. W wyposażeniu księżnicy znajduje się również Czytacz – odtwarzacz książek mówionych zapisanych na kartach CompactFlash.

Auto-Lektor – urządzenie dostępne w Informatorium

Auto-Lektor – the device available in Information Room

Information for visitors

SPECIAL FACILITIES

The new building of Silesian Library is well adjusted to the needs of the disabled. The ramp leading to the main entrance, handrails and automatic sliding doors enable unimpeded access. Optionally there is an extra entrance (also with a ramp) to access the building from the side of the parking lot. The building has two spacious elevators and a dedicated disabled toilet on every floor.

Apart from that the Library is equipped with reading enhancement devices. The blind and hard of sight may visit the Information Room (Informatorium)

Czytark – odtwarzacz
książek mówionych
Czytark –
an audio-book player

GABINETY PRACY INDYWIDUALNEJ

W Czytelni Głównej znajduje się 5 zacisznych pomieszczeń pracy indywidualnej (wyposażonych w stanowiska komputerowe), przeznaczonych dla pracowników naukowych. W jednym z gabinetów zgromadzono zwaną część księgozbioru Wojciecha Korfanteo.

DOSTĘP DO INTERNETU

Bezpłatne korzystanie z Internetu umożliwia połączenie bezprzewodowe (Wi-Fi) w holu głównym oraz w Czytelni Głównej i Czytelni Czasopism Bieżących. Do dyspozycji są również stanowiska komputerowe z dostępem do Internetu w holu głównym, Informatorium oraz w Centrum Dokumentacji Europejskiej.

to use the Auto-Lektor, a simple combination of a scanner, an OCR and a text-to-speech module. The resultant files can be listened to on the spot or copied to the visitor's device. Also available is Czytark – an audio-book player for CompactFlash cards.

INDIVIDUAL STUDY ROOMS

The Main Reading Room has five individual study rooms with computer access prepared for academic workers. One of them holds a part of the preserved library of Wojciech Korfanteo.

INTERNET ACCESS

Internet can be accessed free of charge through the Wi-Fi connection available in the main hall, the Main Reading Room and the Current Periodicals Reading Room. Apart from these places there are also computers with Internet access in the main hall, the Information Room and in the European Documentation Centre.

Cieplarnia – miejsce wypoczynku w holu głównym Biblioteki Śląskiej, można tu skorzystać z bezprzewodowego dostępu do Internetu

'Greenhouse' – quiet place at the main hall of the Library with access to wireless Internet

Wypożyczalnia
Lending Library

KIOSK Z PUBLIKACJAMI BIBLIOTEKI ŚLĄSKIEJ

W kiosku – mieszczącym się w holu głównym – prezentowane są publikacje wydane nakładem śląskiej książki, które można nabyć w Informatorium. Osoby zainteresowane mogą również zakupić gadżety biblioteczne, takie jak: koszulki, kalendarze, kubki, kartki pocztowe i długopisy.

KAWIARNIA

W głównym budynku znajduje się kawiarnia. W swojej ofercie ma ciepłe oraz zimne napoje, przekąski, jak również zestawy obiadowe.

BOOK AND SOUVENIR SHOP

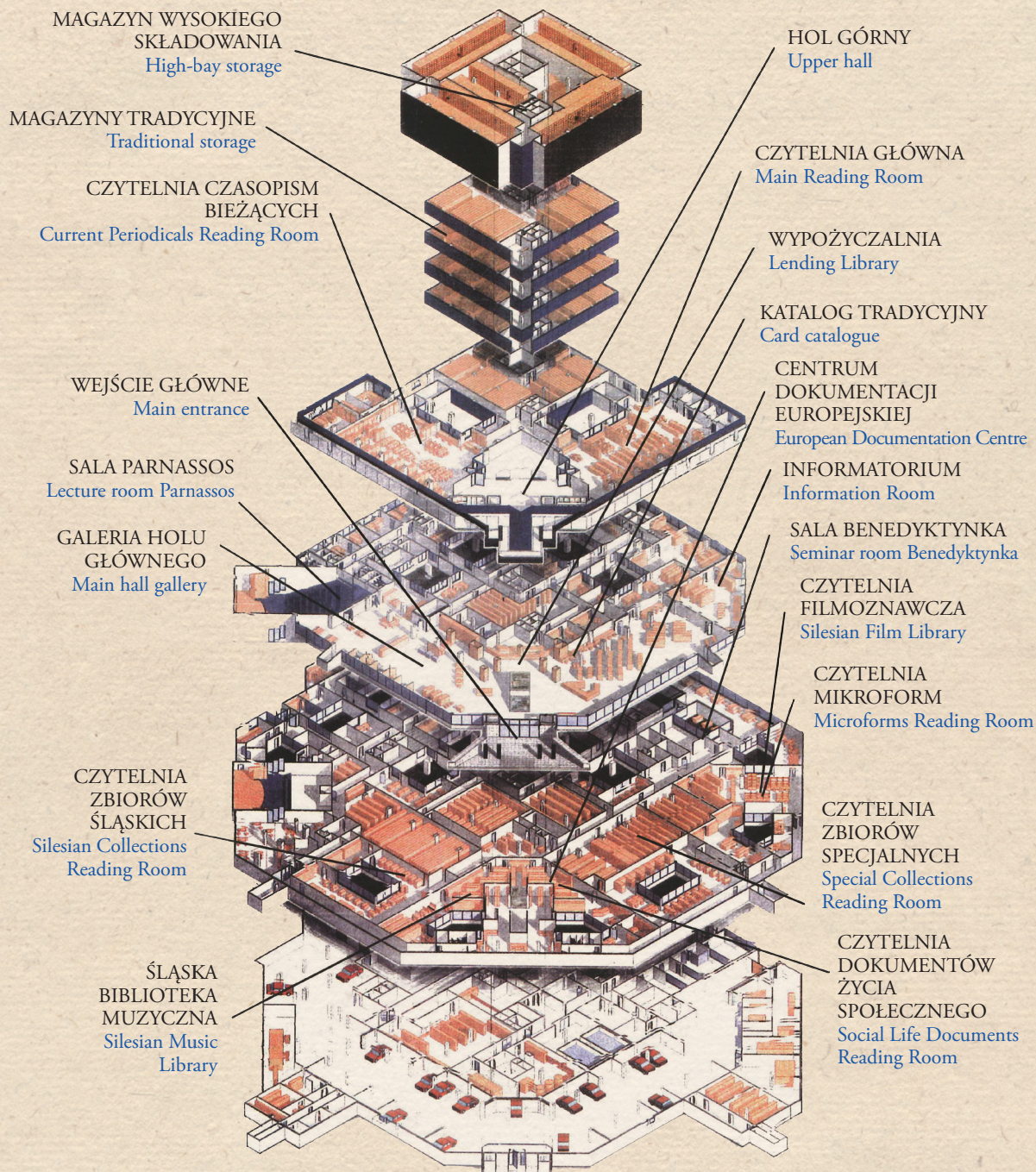
The main hall stand displays the publications of the Silesian Library, which can be bought in the Information Room. We also offer gadgets such as customised T-shirts, calendars, mugs, postcards and pens.

CAFÉ

The main hall also holds a café with the offer of cold and hot drinks, snacks as well as lunch sets.

Kawiarnia w głównym budynku Biblioteki
Śląskiej
Café in the main building of the Silesian
Library

Biblioteka Śląska – siedziba główna
The Silesian Library – headquarters
plac Rady Europy 1
40-021 Katowice

informacja / information office: info@bs.katowice.pl
sekretariat / administrative office: bsl@bs.katowice.pl
www.bs.katowice.pl
tel.: (+48) 32 208 37 00

Instytut Badań Regionalnych Biblioteki Śląskiej
Institute of Regional Research of Silesian Library
Dział Integracyjno-Biblioterapeutyczny Biblioteki Śląskiej
Integration and Bibliotherapy Department of Silesian Library
Społeczna Pracownia Digitalizacji Biblioteki Śląskiej
Social Digitization Studio of Silesian Library
ul. Ligonía 7
40-036 Katowice
tel.: (+48) 32 251 42 21

Dom Oświatowy Biblioteki Śląskiej
House of Education of Silesian Library
Dział Starego Zasobu Biblioteki Śląskiej
Old Resource Department of Silesian Library
ul. Francuska 12
40-015 Katowice
tel.: (+48) 32 255 43 21

Biblioteka Śląska

ISBN 978-83-60209-79-0